Ніва

БЕЛАРУСКІ ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВІК

№ 29 (1221) ГОД XXIV БЕЛАСТОК 22 ЛІПЕНЯ 1979 г. ЦАНА 1 зл.

Ірына Бярозка 16-гадовай дзяўчынкай разам з бацькамі пакінула Беласточчыну. Ужо амаль 34 гады жыве далёка ад родных мясцін і беларускай гаворкі. Сёлета наведала яна краіну свайго дзяцінства. І гэтыя вершы — вынік той сустрэчы: усхваляванай, шчырай, прыгожай.

ІРЫНА БЯРОЗКА

Вершы ад Радзіме

* * *

Ты край мой радзімы, такі ты адзін.
Мне любы твае зімы, вёсны.
Любуюся вольным прасторам тваім,
Такім неабдымным, раскошным.

Качнуўся да берага ціха паром,
Паплыў неспяша і нястрымна.
Яго ледзь калыша над хвалі рабром
Гладзь рэчкі з дзяцінства любімай.

За ёю ляжыць, быццам мора, палонь,
Дзе травы пяюць з небам сінім.
На ім кожны кусцік знаёмы, як дом,
З напевам вясёлым, птушыным.

А лес за пагоркам шуміць і шуміць,
І пахне малінай, суніцай.
Ён многа пазнаў за вякі небыліц,
І сонца, і бур-навальніцаў.

За замшай цяністай дуброў і лясоў
Знаёмыя горад і вёска.
Мне ветры нясуць шум тваіх каласоў,
І шэпт чую клёну з бярозкай.

Ты край мой, успеты прасторам сваім
У вёсен тваіх стройным гімне,
Люблю цябе, родны, я сэрцам усім,
Ты самы край дарагі мне.

* * *

Пабляклі зоркі ў цёмным небе,
На захад ноч ўзмахнула шаль.
І на сырой, вясенняй глебе
Праплыў ў тумане горкі жаль.

Праплыў другім мо непрыкметна,
А мне абмыў з душы ўсю соль.
Запахла ўсё знаёмым ветрам,
Пагас у сэрцы раптам боль.

Вачам не веру, ў дум пытаю:
Ці ж не цудоўны гэта сон?
Ці прад вачамі, мой ты краю?
Ці тваё неба за акном?

І шчасце распірае грудзі,
Гудзе ўсё неба, нібы звон.
Паслухайце, пачуйце людзі,
Сагрэтыя зямлі цяплом.

Ноч ціха сее ў небе зоркі,
Нырае месяц паміж хмар.
Ляском зарослыя узгоркі,
Адвечных мараў мілы дар.

Не йду, лячу, бо ног не чую.
Нібы на крылы вецер узняў.
Стрыгу вачамі даль начную,
Зямлю бы пухам хто услаў.

Вясенні вецер гладзіць грудзі,
Пяшчотна абмывае твар.
Даўно ўжо спяць бяспечна людзі,
Адной пяе мне ўвесь абшар.

Я гэтых песняў адгалоскі
Ў душы таю ўжо колькі год.
Бо толькі так пяюць бярозкі
Ля тых знаёмых мне варот.

Ўжо чую шопат той асокі,
Ён кліча з Супраслю мяне.
Які б не быў ты, шлях далёкі,
Сіл хопіць, каб прайсці цябе.

Фота М. Гайдука

КАВАЛЕР ОРДЭНА АДРАДЖЭННЯ ПОЛЬШЧЫ

ЗА ЦЯБЕ МЫ НА БІТВУ ІШЛІ...

Вось ужо 35 год нашай народнай дзяржаве. Чарговы юбілей. Са святам Адраджэння, з гэтым светлым днём, у якім 35 год таму назад быў аб'яўлены Маніфест ПКВН, хочацца павіншаваць вас, дарагія чытачы, пажадаць вам шчасця і здароўя і расказаць аб адным з тых людзей, якія са зброяй у руках змагаліся ў дні вайны з нямецкімі захопнікамі і ў першыя гады пасля вайны — з рэакцыяй і бандамі — за новы лад, за народную ўладу, за шчасце нашай краіны.

Хочам напісаць сёння пра Осіпа Юзвюка, які жыве ў Бельску, а працуе ў Орлі на пасадзе кіраўніка масарні. Ён сын малазямельнага селяніна з вёскі Яцэвічы, што ў Бельскай гміне. Восеню 1941 года вывезлі яго немцы ва Ўсходнюю Прусію. Зімою працаваў у лесе. Нязносныя там былі ўмовы. Цяжкая была праца, а яды не хапала. І вырашыў ён адтуль уцячы. Але на другі дзень яго злавілі і пакаралі. Праз тыдзень ён зноў уцякае і зноў пападаецца. Пакаралі яшчэ горш. На трэці раз удалося ўцячы. Начамі ішоў ён два тыдні і ўрэшце дайшоў да роднай вёскі. Вядома, спачатку хаваўся. Было гэта восенню 1942 года. Немцы гвалтам вывозілі людзей у Нямеччыну на прымусовыя работы. Вывезлі і яго бацькоў, і братоў. Осіп тады пачаў гаспадарыць на бацькаўшчыне. Бацька яго быў хворы на астму, няздольны да цяжкай працы, і яго неўзабаве адправілі дамоў. У нядзелю якраз вярнуўся ён у вёску і сустрэўся з сынам. Радасць перапляталася з сумам па астатніх членах сям'і. А назаўтра ў іх хаце з'явіліся немцы, і Осіпа як вінаватага за ўцёк забіраюць

Працяг на стар. 4

У НАШЫМ СУПОЛЬНЫМ ДОМЕ

Такія ўрачыстасці, як фэстын Беларускага грамадска-культурнага таварыства, што адбыўся 1 ліпеня бягучага года ў Рыбаках Міхалоўскай гміны, астаюцца надоўга ў памяці.

Усё на ім такое свойскае. Нават меспа. Пясчаны пагорачак збягае на паплавец, а з-пад яго сочыцца крынічка. Яшчэ ніжэй вышэзнаю сцяною шуміць гонкая альшына. За ёю ж пакручастым руслам бруіцца рака Нарва.

(Працяг на стар. 3)

І глыбокая вада ў рацэ Нарве не перашкодзіла ахвотным з Лукі, Баб'яй Гары і іншых вёсак прыйсці на фэст.

КРАСУЙ НАША ДРУЖБА!

Традыцыі польска-беларускай садружнасці маюць глыбокія і моцныя карэнні, але самае поўнае развіццё культурнага супрацоўніцтва паміж Польшчай і Беларуссю пачалося толькі тады, як 22 ліпеня 1944 года Маніфест ПКВН абвясціў уступленне польскага народа на шлях устанаўлення ў сваёй краіне ўлады працоўных і імкненне да пабудовы сацыялістычнага грамадства. Пра гэта найлепш сведчаць факты. У мінулым 35-годдзі іх многа. Прыпомнім асноўныя.

ПАЧАЛАСЯ Ў ЛІПЕНІ

Наш узаемны культурны абмен абапіраецца на гаспадарчым супрацоўніцтве, якое з кожным годам развіваецца з усё большым размахам. З Народнай Польшчы ў Беларускую ССР паступіла машыннае абсталяванне для заводаў: хімічнага ў Гомелі, драўнінных пліт у Бабруйску, картону ў Асіповічах, электрычных лямпачак у Брэсце, цукру ў Жабінцы і Слуцку і іншых. У Беларусі добра вядомы польскія гідраўлічныя прасы, трансфарматары, камбайны для збору бульбы, швейныя і трыкатажныя вырабы, абутак, мэбля, фарбы, парфюмерыя, скураная галантарэя і т.п. У той жа час з Беларусі Польшча ўвесь час атрымоўвае грузавыя аўтамабілі, трактары, станкі, электронна-вылічальныя машыны, халадзільнікі, наручныя гадзіннікі, калійную (патасовую) соль і іншыя тавары, таксама з Беларускай энергетычнай сістэмы ідзе да нас электрычная энергія, а нафтапроводам „Дружба" плыве часткова і беларуская нафта.

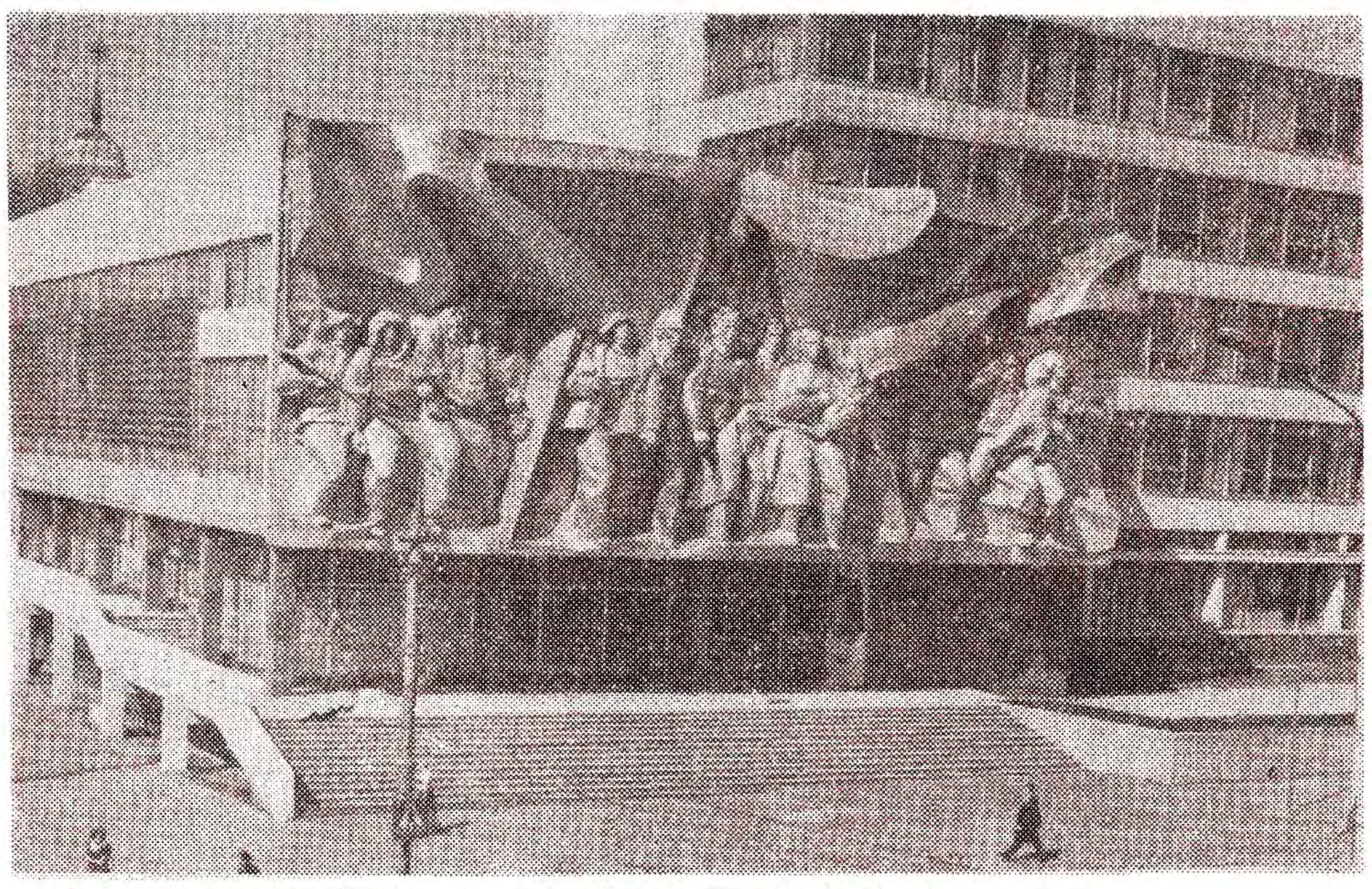
Наладжванню цесных сувязей садзейнічаюць візіты дзяржаўных дзеячоў. Не так даўно, бо ў 1973 г., у часе Дзён Беларускай ССР прыязджаль ў Польшчу дэлегацыя са старшынёй Вярхоўнага Савета БССР І. П. Шамякіным, яна прыняла ўдзел ва ўрачыстасці прысваення імя выдатнага рэвалюцыянера С. Прытыцкага фабрыцы будаўнічай сталяркі ў Саколцы. У 1976 г. Беларусь наведала польская партыйна-дзяржаўная дэлегацыя на чале з Першым сакратаром ПАРП Э. Геркам. У мінулым годзе ў БССР знаходзіўся Міністр нацыянальнай абароны Польшчы В. Ярузэльскі. Часта адбываюцца ўзаемныя візіты міністраў розных галін гаспадаркі, паслоў польскага Сейма і дэпутатаў Вярхоўнага Савета БССР, кіраўнічага актыву грамадскіх і маладзёжных арганізацый. Усе шэсць абласцей БССР супрацоўнічаюць з ваяводствамі нашай краіны: Мінская вобласць з Плоцкім і Сядлецкім ваяводствамі, Брэсцкая — з Люблінскім і Белападляшскім, Гродзенская — з Беластоцкім, Віцебская — з Зялёнагурскім, Магілёўская — з Торуньскім і Влоцлаўскім, Гомельская з Еленягурскім. Ажыўленыя сувязі ўтрымоўваюць Мінскі трактарны завод з варшаўскім „Урсусам", Мінскі аўтамабільны завод — з ФСО, Віцебскі дывановы камбінат — з фабрыкай дываноў і плюшу ў Лодзі, Гродзенскі тонкасуконны камбінат — з беластоцкім „Сяржанам", Беларускі дзяржаўны універсітэт — з Ягелонскім універсітэтам, Мінскі палітэхнічны інстытут — з Беластоцкай палітэхнікай і г.д.

Падобна як ТППР у Польшчы, беларускае аддзяленне Таварыства савецка-польскай дружбы вядзе шырокую дзейнасць ва ўсёй рэспубліцы, да яго належаць цэлыя калектывы працаўнікоў вялікіх прамысловых камбінатаў, фабрык, саўгасаў, калгасаў, педагогі і моладзь універсітэтаў, інстытутаў, сярэдніх школ, працаўнікі навукова-даследчых інстытутаў. Яно блізка супрацоўнічае з ТППРам, Домам савецкай культуры і навукі ў Варшаве, тыднёвікам „Пшыязнь", БГКТ і „Нівай" і з многімі іншымі арганізацыямі і ўстановамі Польшчы. За выдатныя заслугі ў папулярызацыі польскай культуры на Беларусі яно ўзнагароджана Міністэрствам культуры і мастацтва Польшчы медалем „За заслугі перад польскай культурай".

Абодва нашы народы старанна дбаюць пра ўшанаванне памяці стваральнікаў культуры сваіх суседзяў. У Беларусі з асаблівым піетызмам ушаноўваецца вобраз А. Міцкевіча, шырока адзначался 500-годдзе з дня нараджэння М. Каперніка, 150-годдзе з дня нараджэння С. Манюшкі і іншыя знамянальныя даты ў польскай культуры. У Польшчы ўшанавалася 90-годдзе з дня нараджэння Я. Купалы і Я. Коласа, адбыліся цікавыя мерапрыемствы ў гонар 60-годдзя паўстання БССР.

Вялікую ролю ў развіцці культурных узаемасувязей адыгрываюць дэкады польскай культуры ў Беларусі і беларускай культуры ў Польшчы. Упершыню дэкада беларускай культуры ў Польшчы была праведзена ў 1955 г., а ў 1958 г. дэкада польскай культуры прайшла на Беларусі і з таго часу яны сталі сталымі і набываюць усё новых якасцей, расшыраюцца. У Беларусі спявалі і танцавалі „Шлёнск", „Мазоўша" і іншыя ансамблі, выступалі сімфанічныя і камерныя аркестры з Варшавы, Лодзі, Беластока і іншых гарадоў, добра ведаюць і любяць польскіх спевакоў, джазавыя і біг-бітавыя ансамблі, лепшыя нашыя фільмы і акцёраў. Некалькі месяцаў таму назад у Мінску выступаў варшаўскі тэатр „Вспулчэсны", а ў Віцебску праходзіў ужо трэці абласны конкурс выканаўцаў польскай песні, у якім прыняло ўдзел звыш дзвюх з паловай тысяч спевакоў! 5 мая гэтага года ў вёсцы Убель Чэрвенскага раёна на Міншчыне, дзе нарадзіўся С. Манюшка, у сувязі з 160-годдзем нараджэння вялікага польскага кампазітара адбылася вялікая ўрачыстасць з удзелам вядучых беларускіх дзеячоў культуры і мастацтва, кампазітараў, артыстаў, насельніцтва. У нашай жа краіне выступала Дзяржаўная харавая капела БССР, Дзяржаўны народны хор БССР, Беларускі тэатр оперы і балета, Беларускі акадэмічны тэатр імя Я. Ку-

(Працяг на стар. 4)

Мінск сучасны і манументальны. Фота М. Гайдука.

Прадам танна 20 вуллляў пчол.
Адрас: Беласток, вул. Гедыміна 115 (Пятрашы).
g 3521-1

У ГЭТЫМ ТЫДНІ

35 гадоў назад

27.7.1944 быў вызвалены Беласток.

* * *

24.7.1909 пецярбургская „Ніва" пісала: „Сярод цяжкіх параженняў славянства на Балканах ёсць і радасныя моманты. У Берліне раздаюцца, ўжо гукі адбою супраць бязлітасна-агрэсійнага антыпольскага зямельнага закона, у Венгрыі ўсё неадступней устае палахаючы ліберальных магнатаў прывід дэмакратычнай рэформы выбарчага права, заснаванага на ўсеагульным галасаванні, і які павінен даць апору прыгнечаным славянскім нацыянальнасцям, урэшце ў Аўстрыі настойліва пратэст славянскага саюза супраць устанаўлення венгерскага банка ў Босні і Герцагавіне, які абеззямеліў бы сербскіх сялян, прывёў урад да неабходнасці распусціць парламент..."

ШТО НОВАГА?

ДОСЛЕДЫ НАД ЛЮДЗЬМІ

Насуперак афіцыйным заявам Цэнтральнае разведвальнае ўпраўленне не адмаўляецца ад правядзення сакрэтных эксперыментаў па аказанню ўздзеяння на паводзіны чалавека. Да такога вываду прыходзіць часопіс „Каверт экшн", які выступіў з выкрыццём процізаконнай дзейнасці згаданай разведвальнага ўпраўлення.

Часопіс атрымаў матэрыялы, якія сведчаць аб тым, што ЦРУ і да гэтага часу працягвае доследы над людзьмі. Ён паведамляе аб праводзімай цяпер спецслужбамі кампаніі па прыцягненню на работу вядучых медыцынскіх работнікаў і экспертаў па псіхалогіі чалавека. Яны спатрэбіліся ЦРУ для вывучэння „некаторых аспектаў чалавечых паводзін". Псіхалагічныя эксперыменты над людзьмі быццам бы неабходны для забеспячэння „нацыянальных інтарэсаў краіны і яе знешняй палітыкі".

У ходзе скандальных выкрыццяў процізаконнай дзейнасці амерыканскіх спецслужбаў у 1977 годзе дырэктар ЦРУ С. Тэрнер публічна заявіў, што ўсе доследы над людзьмі ў ЗША былі спынены ў 1963 годзе.

Камендуючы намаганні спецслужбаў ЗША па рэкрутаванню ў свае рады вучоных-псіхолагаў, часопіс „Каверт экшн" падкрэслівае, што ЦРУ і да гэтага часу праводзіць сакрэтныя доследы над людзьмі.

ПРАЗ ТЫДЗЕНЬ У „Ніве"

Вакуловічы ● Хто яны? (героі дота) ● І кветачка, і лісцік, і травінка Сяргея Доўбыша з Белавежы ● Верш пра Беласток Ірыны Бярозкі ● Пашыраць ідэю дружбы ● У Арэшкаве ● Дзіцячы фальклор ● Адзінокі ● Запіскі натураліста ● Весткі з Дубіч Царкоўных, Пасынкаў, Старыны, Чаромхі, Тапаркоў, Завыкаў, Бабікаў ● Калі сняцца два сонцы ● Песня „Z tobą na zawsze"

Niwa

BIAŁORUSKI TYGODNIK SPOŁECZNO-KULTURALNY

ODZNACZONY ZŁOTĄ ODZNAKĄ „ZASŁUŻONY BIAŁOSTOCCZYŹNIE"
Organ Zarządu Głównego Białoruskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego

ADRES REDAKCJI
Niwa
ul. Wesołowskiego 1
15-950 Białystok, skr. poczt. 149
tel. 2-32-41

Wydawca:
RSW „Prasa-Książka-Ruch", Przedsiębiorstwo Wydawniczo-Kolportażowe w Białymstoku.
Prenumeratę na kraj przyjmują Oddziały RSW „Prasa-Książka-Ruch" oraz urzędy pocztowe i doręczyciele. Cena prenumeraty rocznej 52 zł. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę, która jest o 50% droższa od prenumeraty krajowej, przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch", Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw, ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa, konto PKO nr 1531-71.
Indeks 36911/36671
B.Z.Graf. Zam. 1270. Nakład 6400 egz. S-2

З БЕЛАРУСКАГА ДРУКУ

КОЛЕРЫ ПАДБІРАЕ ЛАЗЕР

На Магілёўскім камбінаце шаўковых тканін упершыню ў тэкстыльнай прамысловасці краіны ўкаранёна колерадзяліальная машына з лазернай канструкцыяй. Як вядома, малюнак набіваецца на тканіну з шаблону. Для таго, каб вырабіць шаблон, неабходна адлюстраванне колеру на плёнцы. Прычым, колькі колераў малюнку — столькі трэба і новых плёнак. Цяпер гэтую працаёмкую аперацыю выконвае машына. У выніку ў некалькі разоў павысілася прадукцыйнасць працы, палепшылася якасць апрацоўкі малюнка.

ПА ЗАКАЗАХ НАСЕЛЬНІЦТВА

Фабрыка „Гасцінічная мэбля" — адна з маладых прадпрыемстваў Слоніма. Тым не менш яно ўжо набыло добрую славу. Тут рамантуюць і вырабляюць мэблю для многіх камунальных прадпрыемстваў рэспублікі. Адначасова выконваюцца шматлікія заказы насельніцтва. Колькасць такіх паслуг з году ў год расшыраецца. Сёлета, напрыклад, асвойваецца выпуск універсальных зборна-шчытавых домікаў. Іх можна будзе выкарыстоўваць для адпачынку будаўнікоў, а таксама ў якасці дач.

У ШТАЦЕ ФЕРМЫ — АЎТАМАТЫ

Настае гадзіна „абеду" — і аўтаматы прыводзяць у рух механізмы, якія прыгатаўляюць кармы і раздаюць іх жывёле. Потым яны прыбіраюць памяшканні. Трэба — аўтаматы ўключаць або выключаць асвятленне, зімой падагрэюць, а летам ахаладзяць паветра. Першая чарга такога жывёлагадоўчага комплексу, які працуе па зададзенай праграме, уступіла ў строй дзеючых у пухавіцкім калгасе „Барацьба".

З ГЛЫБІНІ ВЯКОЎ

За апошні час на беразе Пагосцкага возера, недалёка ад вёскі Камень Пінскага раёна, археолагі выявілі адзінаццаць паселішчаў першабытнага чалавека. Раскоп, які зрабілі тут члены Палескага неалітычнага атрада, заняў каля 800 квадратных метраў. На працягу мінулага года археолагі выявілі каля пяцісот крэмнёвых прылад — сякер, скрабкоў, наканечнікаў стрэл, нажоў. Маюць цікавасць вырабы з керамікі, якія дайшлі ў выглядзе абломкаў сасудаў.

Сёлета археолагі працягваюць раскопкі.

ТЭЛЕВІЗІЯ МІНСК

Piątek 20 VII — **6.35** Spektakl. **10.00** Koncert. 18.15 Spektakl.

Sobota 21 VII — **8.15** Spektakl. **15.00** Uroczyste otwarcie Spartakiady Narodów ZSRR. **18.00** Koncert. 21.50 Pr. estrad.

Niedziela 22 VII — **8.00** Koncert. **10.30** Filmy anim. 12.30 Spektakl. **15.00** Klub film. 16.15 Koncert życzeń. **17.00** Panorama międzynar. **21.00** Koncert.

ГАВОРЫЦЬ БЕЛАСТОК!

Беларуская радыёперадача: субота. 12.05—12.25 (UKF).

КІНО

Białowieża Chłopiec z burzy — austral. 24—25. Ponad strachem — fr. 26—27. Słoneczny pył — radz. 28—29.

Bielsk Podl. Kobra — jap. 23—24. Orkiestra klubu samotnych serc — USA 25—26. Powiedz, że ją kocham — fr. 27—29.

Czeremcha Godziny miłości — szwedz. 24—25. Goździki w celofanie — NRD 28—29.

Czyże Siedem piegów — NRD. Komisarz w spódnicy — fr. 25—29.

Gródek Wśród nocnej ciszy — pol. 28—29.

Hajnówka Nie taki zły — fr. 23—24. Mężczyzna w krótkich spodenkach — węg. 25—26. Serpice — wł. 27—28. Czy Lucyna to dziewczyna — pol. 29.

Michałowo Zagubione dusze — wł. 24—25. Siedem nocy w Japonii — ang. 26—27. Mój kochany mąż i ja — NRD 28—29.

Mielnik Trup w każdej szafie — czes. 25. Strach nad miastem — fr. 28—29.

Milejczyce Roman i Magda — pol. Odbicie światła — czes. 25—29.

Narew Adela jeszcze nie jadła kolacji — czes. Chłopiec z burzy — austral. 25—29.

Narewka 56 godzin na wagarach — czes. Ring — węg. 25—29.

Nurzec Witia, Masza i morska piechota — radz. 24—25. Dziwna kobieta — radz. 26—27. Szantaż — ang. 28—29.

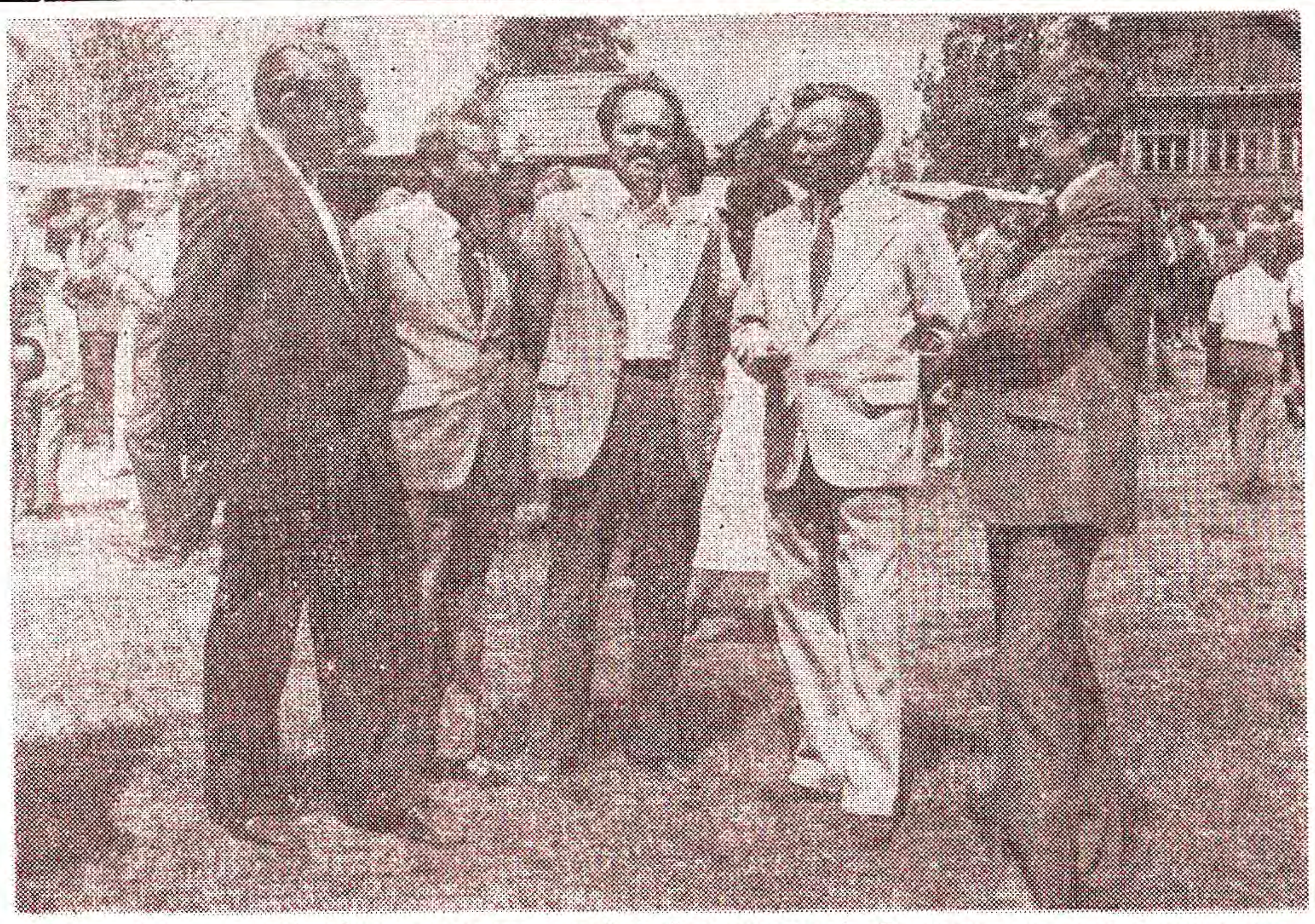
Orla Partita na instrument drewniany — pol. Zagubione dusze — wł. 25—29.

Rajsk Wszyscy i nikt — pol. Ostatni raz — USA 25—29.

(Працяг са стар. 1)

У нашым супольным доме

Сядзім мы з начальнікам Міхалоўскай гміны **Зенонам Бязубікам** на купінах пад разложыстай альшынай. Перад нашымі вачыма жоўты ад свежасці насып галоўнай плаціны будучага Семяноўскага мора, кіламетравай даўжыні, перагарадзіў усю даліну ракі. Яна яшчэ прабіваецца цераз вузенькі праход у ім, пырскае ў злосці ва ўсе бакі, як быццам бы прадчувала, што дні яе прыволля палічаныя. Насып звольна, але няўступна апранаецца ў жалезабетонную браню. Недалёкі ўжо той час, калі нараўскія воды разальюцца абшырным вадасховішчам, спецыяльным каналам паплывуць у абмялеўшую рэчку Супрасль, забруяцца ў кранах кватэраў і гарадскіх фантанах Беластока....

Ганаровыя госці абменьваюцца сваімі ўражаннямі. Справа налева: начальнік Міхалоўскай гміны З. Бязубік, сакратар Міхалоўскага камітэта партыі Я. Азябла, сакратар Прэзідыума ГП БГКТ Я. Зенюк, член Прэзідыума ГП БГКТ В. Склубоўскі, дырэктар СКР у Нараўцы К. Майсеня.

— Гэтая плаціна абазначае для нашай гміны нейкі парог у цалкам новыя часы, — перарывае маўчанне начальнік. — Яна ажывіць гаспадарчае і грамадска-культурнае жыццё ва ўсёй нашай гміне. Асабліва тут, ва ўсходняй яе частцы. Будзе тут збудавана цэлая меліярацыйная сістэма. Ужо хутка пачынаецца пракладка сюды некалькіх адрэзкаў асфальтаваных дарог. Над вадасховішчам паўстануць розныя аб'екты для адпачынку. Гэта паскорыць развіццё ў навакольных вёсках гадоўлі, агародніцтва, садаводства. Само мястэчка Міхалова, як ведаеце, ператвараецца ўжо ў цэнтральную сядзібу вялікага сельскагаспадарчага камбіната. Хоць са значнымі цяжкасцямі ды спазненнямі, але ўсё ж вырастае на яго ўскраіне спецыяльны пасёлак з васьмю некалькіпавярховымі жылымі карпусамі, ферма для букатаў каля вёскі Пянькі. Непадалёку яе неўзабаве пачнецца пабудова сушарні кармоў. Здаецца, што нарэшце Міхалова будзе мець ачышчальню стокавых вод, перастане атручвацца ўсё жывое ў рэчцы Супраслі. Будаваць яе будзе Беластоцкае аб'яднанне ПГРаў. Ад ачышчальні залежыць далейшае развіццё Міхалова. І з усім гэтым трэба спяшацца, бо зямлі Міхалоўскаму камбінату штогод прыбывае. Цяпер у яго ўладанні 6,5 тысяч гектараў, а ў наступным годзе будзе ўжо 9 тысяч. Што ж, нашыя сяляне старэюць, здаюць сваю зямельку. І ўсюды патрэбны людзі, а іх у нас замала. Нават цяпер камбінат патрабуе 30 трактарыстаў і няма адкуль іх узяць. Новенькія трактары з поўнымі камплектамі машын чакаюць. Нялёгка ўсё гэта даецца... Ды ўсё ж заўважаецца значны зрух і сярод індывідуальных сялян, асабліва ў вёсках вакол Міхалова — Пяньках, Казімераве, Новай Волі. Напрыклад, у Пяньках удала гаспадарыць суполка гадоўлі авечак. Не ўзначальвае сям'я Маркевічаў. На ферме мае яна звыш 200 авечак-матак. Аляксандр Грэсь за сем месяцаў пабудаваў па-навейшаму абсталяваны хлеў на 25 штук быдла. Такі ж аб'ект на 50 штук ёсць і ў Янкі Аксюціка. Такіх гаспадароў у нас прыбывае. І хочацца, каб іх было штораз больш, асабліва вось тут, у Шымках, Навасадах, Ялоўцы, Луплянцы, Юшкавым Грудзе.

Паторачак і паплавец затапляюць па навейшай модзе апранутая моладзь, дарослыя. Тутэйшы грамадскі дзеяч Мікалай Міруць адкрывае ўрачыстасць, вітае гасцей, сярод якіх знаходзіцца сакратар Прэзідыума ГП БГКТ **Янка Зенюк**, кажа, што гэта ўжо 23 фэст БГКТ у Рыбаках.

На фэстын у Рыбаках прыйшлі і старыя і малыя.

Звонкі хор з Ляўкоўскага керамічнага завода пажадаў мець сямейны здымак са сваім дырэктарам Аляксандрам Бандаруком і кіраўніком хору Аляксандрам Лукашуком.

Сакратар Міхалоўскага гміннага камітэта ПАРП **Яўген Азябла** ў сваім дакладзе прыпамінае асноўныя факты і падзеі з працавітага мінулага 35-годдзя нашай краіны. Член прэзідыума ГП БГКТ Вінцук Склубоўскі расказвае пра самаахвярны ўклад беларусаў ва ўстанаўленне народнай улады і будаўніцтва сацыялістычнага грамадства ў Народнай Польшчы.

І зараз жа пачынаюць спаборнічаць у майстэрстве выканання беларускіх, польскіх, рускіх, украінскіх песень калектывы з Гарадка і Ляўкова. Льюцца звонкія мелодыі пра каханне і дружбу, пра прыгажосць роднага куточка і гераізм партызанаў, пра польскую Віслу-раку, пра беларускі Нёман-бацьку, пра ўкраінскі Днепр шырокі. Потым урываюцца модныя цяперашнія джазавыя і біг-бітавыя рытмы ў выкананні маладзёжнага калектыву з міхалоўскага Дома культуры. І так кожны прысутны пачуў любую для сябе песеньку, матыў, мілае сэрцу слова.

А над усёй урачыстасцю, высока, на фоне густой альховай лістоты над сцэнай лозунг з транспаранта пацвярджаў: „Народная Польшча — наш супольны дом“.

І. Снарскі, фота аўтара

Праграма была багатая, некаторыя і прыселі...

І пагорак і паплавец затапіліся госцьмі.

ПАЧАЛАСЯ Ў ЛІПЕНІ

(Працяг са стар. 2)

палы, ансамблі „Песняры“, „Верасы“, „Нёман“, шэраг беларускіх артыстаў, мастакоў. П’есы К. Крапівы, А. Макаёнка, А. Дзялендзіка і іншых беларускіх драматургаў знаходзяцца ў рэпертуары польскіх тэатраў, творы С. Манюшкі, А. Фрэдры, Ю. Славацкага, Г. Запольскай і іншых польскіх творцаў ставяцца ў Беларусі.

Значны абсяг маюць беларуска-польскія літаратурныя сувязі, у Беларусі часта гасцююць польскія пісьменнікі, а іх беларускія сябры — у нашай краіне. На беларускай мове выйшлі творы А. Міцкевіча, Ю. Славацкага, Б. Пруса, У. Бранеўскага, Ю. Тувіма, Л. Кручкоўскага, Е. Путрамента і многіх іншых польскіх аўтараў, у Польшчы ж выдадзены вершы Я. Купалы, трылогія Я. Коласа „На ростанях“, творы М. Танка, Я. Брыля, В. Быкава, І. Шамякіна і шэрагу іншых беларускіх пісьменнікаў. У абедзвюх краінах выйшлі або рыхтуюцца да друку анталогіі паэзіі, прозы, гумару братніх літаратур. За апошнія пяць год толькі ў мінскай кнігарні „Дружба“ прададзена каля 100 тысяч польскіх кніг, а ў Польшчы за аповесцямі В. Быкава — праўдзівая пагоня, іх можна дастаць толькі з-пад прылаўка!

Заўважальна расце ў абедзвюх краінах зацікаўленне жывапісам, графікай, скульптурай, архітэктурай, вырабамі народных умельцаў суседзяў. У Польшчы вялікім зацікаўленнем карыстаецца жывапіс М. Савіцкага, інкрустацыі саломкай і ткацкія вырабы народных творцаў, сучасная архітэктура новага будаўніцтва ў беларускіх гарадах, у Беларусі карыстаюцца папулярнасцю здзяйсненні польскіх скульптараў, мастацкае афармленне тэатральных пастановак, пошукі польскіх ювеліраў, праекціроўшчыкаў моды і г.д.

Словам, нельга цяпер знайсці такую дзялянку культуры, у якой не відаць было б плённага беларуска-польскага супрацоўніцтва і ўзаемнага абмену. І гэта апладатвараюча ўздзейнічае на развіццё культуры абодвух народаў, выхоўвае ўзаемную пашану і спрыяе іх еднасці.

І ў гэтыя ўрачыстыя дні Свята Адраджэння Польшчы, падобна як у нашай краіне, так і на беларускай зямлі ў гонар Ліпнёвага Маніфесту 1944 года адбываюцца многалюдныя сходы, вечарыны і мітынгі польска-савецкай дружбы, гучныя народныя гулянні, цёплыя сустрэчы з польскімі гасцямі, удзельнікамі вызвалення Польшчы. У тэатрах і па тэлевізіі ідуць польскія п’есы, у кіно — польскія кінафільмы, па радыё — польская музыка, у гарадах і мястэчках экспануюцца выстаўкі і фотавыстаўкі, што знаёмяць беларускіх сяброў з дасягненнямі нашай краіны.

І цешыць нашыя сэрцы гэтая дружба.

М. Гайдук

Беларуская літаратура

НАШАНІЎСКАЯ ПАРА

ЯКУБ КОЛАС — ЧАСТКА XXXIX

„Новая зямля“ ў літаратурнай крытыцы. Праз некалькі гадоў пасля з’яўлення паасобных раздзелаў „Новай зямлі“ ў друку пачалі паяўляцца крытычныя выказванні аб гэтым творы. У 1913 годзе Багдановіч напісаў наступнае: „З таго, што было надрукавана за апошнія гады, асаблівую ўвагу звяртаюць на сябе (апроч дробных вершаў) вершы-апавяданні „Леснікова пасада“. Ёсць у іх беззаганныя па форме і прыгожыя зраўнанні, і шчырае чуццё, і ўменне самымі простымі спосабамі даць жывы і верны вобраз жыцця“.

Вядомы даследчык беларускай літаратуры Я. Карскі на год да заканчэння паэмы пісаў:

„Новая земля“ — произведение ещё незаконченное, но оно вносит много нового для характеристики поэтического таланта Мицкевича и вызывает надежды, что в авторе его мы увидим вскоре разностороннего белорусского писателя с тонкой наблюдательностью и психологическим анализом“.

Пасля поўнага заканчэння паэмы і выхаду яе ў свет беларускія крытыкі сустрэлі яе з выключнай прыхільнасцю. Аднак некаторыя з іх, асабліва тыя, якія былі звязаны з аб’яднаннем „Маладняк“, бачылі ў паэме ідэі, несугучныя новай рэвалюцыйнай эпосе. З асаблівай варожасцю да „Новай зямлі“ і яе прыхільнікаў аднёсся Л. Жыцень, які напісаў:

„А цяпер павалэндаемся па нашай літаратурнай палісадзе. Нашы рэцэнзенты, хоць маладыя і нехлямежныя, хочуць давесці, што „Новая зямля“ Я. Коласа ёсць манументальны твор і выдатнейшая з’ява ў беларускай паэзіі, буйны твор, які не ведае сабе роўнага твору. Калі глядзець на яго з гістарычнага боку, то ў ім ёсць дзікі народніцка-інтэлігенцкі патрыятызм і ўласніцкія прывычкі, якія не маюць апраўдання. Прачытаўшы, ставім яе з даволі несамавітым настроем на паліцы для кніг побач Шэйна і Федароўскага — вось так на ўсякі выпадак“.

Варожасць крытыкаў да „Новай зямлі“ ўзрастае ў трыццатыя гады. Крытыкі ўбачылі ў паэме нешта рашуча супрацьстаўнае тым працэсам, якія агарнулі тагачасную беларускую вёску. З асаблівай заядласцю атакаваў Коласа і яго паэму Я. Бранштэйн. У дакладзе, прысвечаным трыццацігоддзю творчасці Я. Коласа, Бранштэйн атакаваў „беларускіх эстэцкіх і буржуазна-нацыяналістычных крытыкаў, якія ў дваццатыя гады ўгледзелі ў паэме адлюстраванне „псіхікі беларускага селяніна“. Бранштэйн даказваў, што „Новая зямля“ не мае нічога супольнага з рэвалюцыйным беларускім сялянствам і што гэты твор стаў зброяй у руках „буржуазных нацыялістаў“:

„Ідэйная аснова гэтай паэмы ў корні парочная. Селянін Міхал, які купляе хутар і марыць стаць панам, вядома, у ніякай ступені не з’яўляецца „носьбітам нацыянальнай псіхікі беларускага селяніна“. Народніцкая ідэя „улады зямлі“ не мае нічога агульнага з духам і надзеямі рэвалюцыйнага працоўнага беларускага сялянства.

...У паэме „Новая зямля“, у некаторых лірычных адступленнях Колас гаворыць пра сваю бязмежную любоў да свайго далёкага роднага краю. Ён чулліва гаворыць пра сваё дзяцінства. Аднак гэтая любоў да радзімы ператвараецца ў сваю супраціўлегласць, становіцца зброяй у руках буржуазных нацыяналістаў“.

Спатрэбілася нямала гадоў, каб крытыкі выракліся гэтых недарэчлівых поглядаў.

З рэпарцёрскіх запісак

ЗА ВЁСКАЙ ЛІПІНЫ...

За вёскай Ліпіны пачынаецца Белавежская пушча. Вёсачка невялікая і тыповая для Беласточчыны. Рытм яе жыцця вызначае суседняя Гайнаўка, да якой зусім блізка, якая маніць жыхароў Ліпін заробкам на шматлікіх прадпрыемствах і ўстановах.

А вось Ала Панцэвіч разам з мужам пакінулі працу ў Гайнаўцы і, вярнуўшыся на бацькаўшчыну, завялі ў Ліпінах вялікатаварную свінаферму. Яна працавала раней у адміністрацыі, а ён быў дырэктарам адной з гайнаўскіх паслуговых спулдзельняў. Цяпер працуюць на ўласны рахунак і ўдаецца ім гэта зусім нядрэнна, бо людзі гавораць, а гмінныя ўлады ў Гайнаўцы гэта афіцыйна пацвярджаюць, што банкавае конта Панцэвічаў за прададзены жывы тавар кожны год папаўняецца на звыш мільёна злотых.

*

Прабраўшыся (найлепш пехатою) некалькі кіламетраў лясной дарогай, мы выходзім на паляну, дзе леснікі абсталявалі адмысловае турыстычные прыстанішча. Ёсць тут месца для раскладкі вогнішча, можна нават спячы бульбу або падсмажыць каўбасу, ці звычайна прысесці пад гонтавым дашком і палюбавацца паднебнымі елкамі, якія тут вылучаюцца асаблівай красой.

*

Адпачыўшы і пад’еўшы, можам адпраўляцца далей. Зараз жа за гэтым прыстанішчам пачынаецца прыродазнаўчы запаведнік, дзе расце, як кажуць спецыялісты, рэдкі бесшыпулкавы дуб. Тут яго найбольш ва ўсёй Белавежскай пушчы.

Гэты дуб з’яўляецца важным аб’ектам доследаў вучоных-батанікаў з Белавежы і з іншых навуковых цэнтраў краіны.

Фотарэпартаж **Віктара Рудчыка**

(Працяг са стар. 1)

ЗА ЦЯБЕ МЫ НА БІТВУ ІШЛІ...

у Бельск, дзе здзекваюцца над ім і іншымі на працягу двух месяцаў, а пасля вязуць яго як зняволенага на цяжкія работы на транспартным прадпрыемстве. Калі стаў набліжацца фронт, і немцы, жыхары тых ваколіц, сталі ўцякаць на захад. Осіп разам з 5 французамі і 2 дзяўчынамі з-пад Гайнаўкі ўцякае ў лес. Ідуць яны на ўсход, насустрач фронту. 26 студзеня 1944 года ў лесе спаткаліся з савецкімі разведчыкамі. Усе былі шчаслівыя, што ўрэшце прыйшло вызваленне. Осіпа Юзвюка бяруць у рады Савецкай Арміі. Пасля кароткага абучэння яго накіроўваюць на фронт. На перадавой стаялі ад 15 лютага да 2 красавіка. Пасля пачалося наступленне.

— Без баёў падышлі мы пад Кенігсберг, — гаворыць Осіп Юзвюк. — Шмат нашых салдат узарвалася там на мінных палях. Мог і я там загінуць, — сказаў ён прыцішаным голасам. — А на світанні пачаўся бой. Гэта страшэннае відовішча, якога нельга дакладна апісаць. Сваім „Максімам“ я страляў па ворагу. Раніла тады мяне. На шчасце, раніла не цяжка.

Два тыдні знаходзіўся ў палявым шпіталі. І калі зажылі раны, зноў ён на фронце. Яго часць накіроўваюць на Гэль, які не быў яшчэ здабыты. Вестку аб заканчэнні вайны пачуў ён ужо не на фронце, а ў падафіцэрскай школе, куды яго накіравалі згодна з яго жаданнем.

Закончылася вайна, і ўсё больш салдат ахоплівала дэмабілізацыя. Осіпа Юзвюка таксама звольнілі з арміі і вярнуўся ён дамоў у знамянальны для нашай краіны дзень, 30 чэрвеня 1946 года, у дзень рэферэндума.

У той час неспакойна было на Беласточчыне. Бушавала рэакцыйнае падполле, якое нападала на прыхільнікаў маладой народнай улады, здзеквалася над людзьмі.

Аднойчы вечарам прыйшла ў Стацэвічы бандыцкая шайка. На вуліцы была тады група моладзі. Нехта крыкнуў: „Бандыты ідуць!“ — і ўсе сталі ўцякаць. Бандыты стралялі па ўцякаючых. І прыстрэлілі тады маладую, прыгожую дзяўчыну, Яўгенію Парфенюк.

— Мы бясчынна сядзець не будзем, не дазволім глуміцца над прыхільнікамі народнай улады, мы будзем яе абараняць і возьмемся за зброю, — казалі людзі ў Стацэвічах. У вёсцы ўтварылася ячэйка ППР. На вясковым сходзе 17 чалавек выказала жаданне мець зброю, каб можна было абараняцца ад бандытаў. Сваім кіраўнікоміком (камендантам) усе аднагалосна выбралі Осіпа Юзвюка. Яцэвіцкія армоўцы атрымалі з Бельска 28 вінтовак, 2 аўтаматы і скрынку гранат. Кожную ноч стаялі на варце 4 асобы, двое — у адным канцы вёскі і двое — у другім. На дзве групы былі таксама раздзелены армоўцы, якія спалі з вінтоўкамі і былі ў кожнай хвіліне гатовы даць адпор бандытам. У абароне маладой народнай улады ўзяліся за

Паводле А. Якімовіча

Залатыя рукі!

У штаб каманды прыбегла Галя. Спяшаючыся, коратка адрапартавала:

— Пры абходзе нашай вуліцы мною выяўлены адзін дзядуля. Яму патрэбна дапамога каманды.

Камандзір штаба, русавалосая Зіна з кароткімі заплеценымі косамі, такімі ж, як і ў Галі, сядзела за сталом. Зіна адчыніла шуфляду і дастала сшытак.

— Прозвішча? — спытала яна, нарыхтаваўшыся пісаць у сшытку.

— Ясюкевіч Іван.

Зіна запісала гэтае прозвішча.

— Адрас?

— 27, кватэра 3.

— Добра, — спакойна сказала Зіна, запісаўшы ўсё як след па форме, — а чаму ты думаеш, што яму патрэбна дапамога каманды?

— Ён стары і часта хварэе, у яго нікога з радні няма. Толькі сын адзін, але ён у арміі служыць.

— Ясна, — перапыніла Зіна. — Каго ж пашлём шэфамі?

— Мяне, Зіначка! — падхапіла Галя. — Ён нават прасіў, каб я часцей заходзіла. Ён мне ўсё-ўсё расказаў, і такі добры-добры дзядулька. Я сказала, што прыйду яшчэ калі прыбраць яму пакой...

— Згодна! — махнула рукою Зіна. — Памочніцай да цябе пойдзе Вера. Ты — старшая.

* * *

На наступны дзень Галя і Вера зранку пайшлі праведаць свайго падшэфнага. Дзядуля ляжаў на канапе, накрыўшыся старым кажушком: апошнія дні яму нездаровілася, і ён стараўся менш хадзіць. Убачыўшы знаёмую дзяўчынку Галю, ён сказаў ласкава:

— Калі ласка, міласці прашу.

Галя адрэкамендавала дзядулю сваю сяброўку Веру і расказала, чаго яны цяпер прыйшлі ўдзвюх.

Дзядзька Іван з увагаю слухаў вясёлае звонкае Галіна шчабятанне, цьмяныя вочы яго на маршчыністым твары жвава заміргалі, у голасе запяршыла. Адкашляўшыся, ён сказаў:

— Вельмі рады. Дзякую, дзяўчаткі, за ўвагу да старога. Ніколі не чуў такіх ласкавых слоў ад чужых дзяцей.

— А мы не чужыя, — пакрыўдзілася Галя, — мы — гарцэркі.

Дзядуля задумаўся, з цікавасцю разглядаючы сваіх гасцей. Дзяўчаткі як дзяўчаткі, звычайныя: адна, Галя, крышку большая, чарнявая, з шустрымі вачыма, і сама такая ж шустрая, другая — яе сяброўка — меншая, круглаватая, з кірпатым носікам. Яна, відаць, спакайнейшая, бо ўсё маўчыць.

— А як гэта разумець? — запытаўся дзядзька Іван.

Галя, як умела, растлумачыла, хто яны такія, расказала пра іх каманду і работу.

— Ці бачыш! — ківаў галавою дзядзька Іван. — Дык значыцца, вы не простыя дзяўчаткі, а гарцэркі?

— Ага, — пацвердзіла Вера і пры гэтым густа пачырванела. — У нас арганізацыя вялікая, на ўвесь горад, — развяла яна рукамі.

Пасля такой размовы дзяўчаткі заняліся дзядулевай гаспадаркай. Памылі падлогу, перачысцілі пасуду і нават згатавалі смачны абед.

— Ай, малайцы! Залатыя рукі! — шчыра цешыўся з малых гаспадынь дзядзька Іван.

Жыў стары ўжо некалькі гадоў адзінокім і ўсё чакаў сына. Яшчэ калі здаровы быў — весялей было: часамі хадзіў пасядзець да суседзяў або рабіў сякую-такую цяслярскую работу. Нідзе на службе ён цяпер не быў па старасці гадоў, а жыў з пенсіі.

Дзяўчаткі падружыліся з дзядзькам Іванам і хутка сталі не толькі яго памочніцамі, але і жаданымі гасцямі. І калі, бывала, дзень-другі хто не наведваў старога, ён непакоіўся і пільна прыслухоўваўся да кожнага шоргату за дзвярыма.

* * *

Аднойчы дзядзька Іван сустрэў дзяўчатак радасная весткай:

— Ад сына ліст! Хутка прыедзе.

— Віншуем, дзядзька Іван! — запляскалі ў далоні Галя і Вера. — Цяпер вы не будзеце адзінокім.

— Але ж, але ж, дачушкі-сакатушкі, хоць я і так з вамі не сірата.

Дзяўчаткі, як звычайна, сталі наводзіць парадак у пакоі і заўважылі, што ў дзядзькі Івана нямытая бялізна.

— Мы памыем, — сказала Галя.

— А ці ж вы ўмееце?

— Умеем.

— Добра. А я вам памагу. Вось і кашулю не шкодзіла б пашыць к сынаваму прыезду...

Дзядуля адчыніў сундук і дастаў адтуль адрэз моцнага корту цёмнага колеру.

— Галя шчыра пахваліла дзедаў корт.

— Але, — паківаў галавою стары. — Вось толькі, дзе іх шыюць, не ведаю.

Дзяўчаткі пераглянуліся між сабою.

— Дайце нам, дзядзька Іван, корт, мы знойдзем швачку, — прапанавала Галя.

— Ай, як добра было б! — узрадаваўся стары.

Дзяўчаткам здавалася, што знайсці швачку справа зусім простая. Але мінула два дні, а швачкі яны так і не знайшлі. Тыя, да якіх звярталіся, згаджаліся ўзяць работу толькі на доўгі час.

На трэці дзень з кортам у руках яны прыйшлі ў штаб каманды.

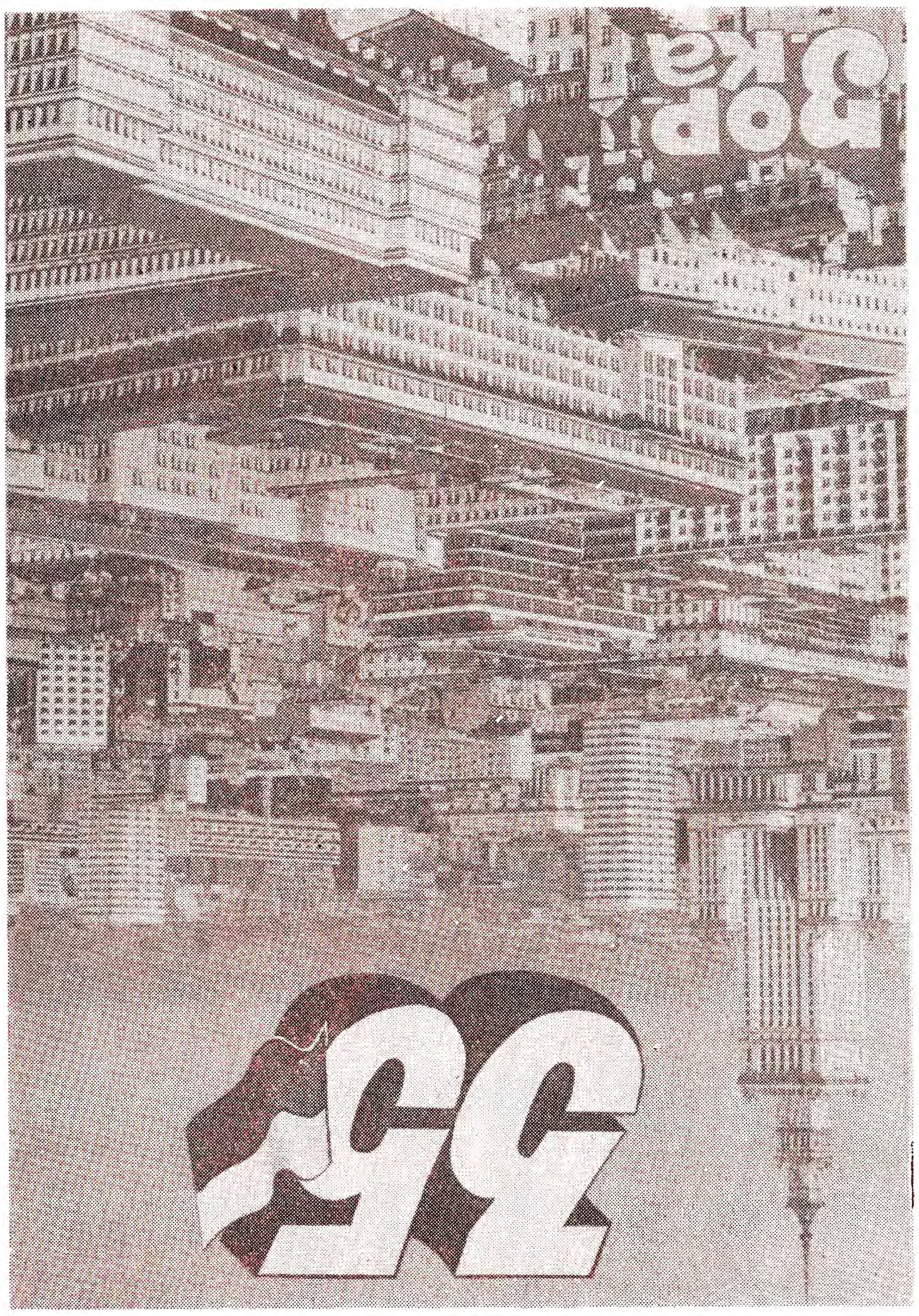
— Ясна, — сказала камандзір штаба Зіна. — Правільна зрабілі.

— А цяпер што нам рабіць? — няўмела запыталася Галя.

— Пашыць. Самім.

Дзяўчаткі збянтэжана пераглянуліся.

(Працяг на стар. 7)

Пазнаёмімся

* * *

БССР, 231800, г. Слонім, Гродзенскай вобласці, вул. А. Кароль, 13. Валя Несцяровіч, 15 гадоў.

* * *

БССР, п/а Азгінавічы, Гродзенскай вобласці, Слонімскага раёна, в. Мельканавічы. Тома Аўсянік, 15 гадоў.

* * *

БССР, 231800, г. Слонім, зав. А. Кароль, 5, Гродзенскай вобласці. Лена Бандарэц, 15 гадоў.

* * *

БССР, п/а Азгінавічы, Гродзенскай вобласці, Слонімскага раёна, в. Какошчыцы, 42. Інна Сакалоўская, 15 гадоў.

* * *

БССР, 231800, г. Слонім, Гродзенскай вобласці, зав. Мендзялеева, 14, кв. 15. Наташа Юрчук, 15 гадоў.

* * *

БССР, 231800, г. Слонім, Гродзенскай вобласці, вул. Ю. Кавалеўскага, 17. Валя Тачоная, 15 гадоў.

* * *

БССР, 231800, г. Слонім, Гродзенскай вобласці, вул. Чырвонаармейская, 42, кв. 19. Лена Саенкава, вучаніца 6 класа.

* * *

БССР, 231800, г. Слонім, Гродзенскай вобласці, вул. Ю. Кавалеўскага, 40. Святлана Пілько, вучаніца 6 класа.

* * *

БССР, 231800, г. Слонім, Гродзенскай вобласці, вул. Чырвонаармейская, 168. Лена Тарасюк, вучаніца 6 класа.

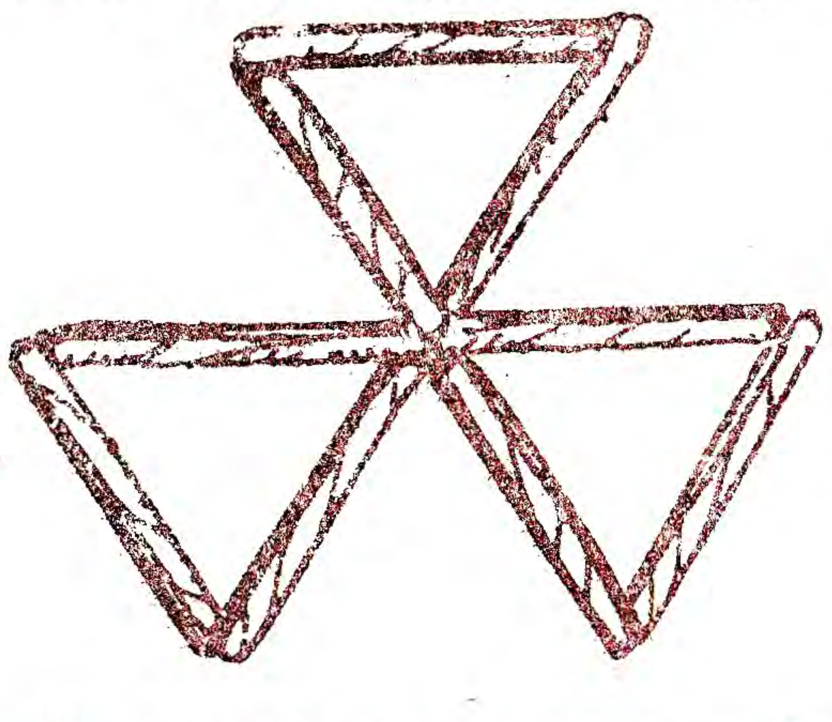
* * *

БССР, 231800, г. Слонім, Гродзенскай вобласці, вул. Чырвонаармейская, 219, кв. 1. Таццяна Сачок, вучаніца 6 класа.

* * *

БССР, 231800, г. Слонім, Гродзенскай вобласці, вул. Чырвонаармейская, 20, кв. 52. Святлана Хох, вучаніца 7 класа.

АДГАДАНКА

На малюнку бачыце тры трохвугольнікі, складзеныя з дзевяці аднолькавых палачак. Перастаўце палачкі так, каб у адным вялікім трохвугольніку аказаліся чатыры малыя трохвугольнікі.

Адрас рэдакцыі: „Зорка“ 15-950 Białystok, ul. Wesołowskiego 1.

Паводле Даіра Слаўковіча

АЛЕЯ НЕВЯДОМАГА САЛДАТА

Хто гуляў у класы на тратуары, а хто проста так стаяў і назіраў. Слізгалі „банкі“ з аднаго абведзенага крэйдай квадрата ў другі, рабіліся „перакідкі“, „макі“ і ўзнікалі ў скрыжаваных клетках „дамы“.

Ах, як добра вясновым днём гуляць у „класы“ на сухім асфальце! Ну, а калі ты не пераскокваеш з клеткі ў клетку на адной назе за „банкай“, якая ўвесь час цэліць спыніцца акурат на рысцы, а чакаеш сваёй чаргі гуляць, то ўсё адно прыемна стаяць каля тых, хто заўзята скача, прыемна жмурыцца пад зыркімі вясёлымі промнямі сонца і пры патрэбе быць суддзёй двух гуляючых бакоў.

Натка і наскакалася ўжо, і збоку настаялася, а дадому ўсё ісці ёй не хочацца.

— Ната, зірні! Гарцэры аднекуль ідуць, — кажа хтосьці.

Усе пакідалі гуляць у класы і пачалі глядзець на гарцэраў, якія ішлі калонаю па вуліцы.

— На магілу невядомага салдата хадзілі, — з выглядам знаўцы вызначыў Генік. — Другі дзень там прыбіраюць, кветкі садзяць.

— І мой брат Артур з імі, — кіўнуў Уладзік. — Ён расказваў, што калі была вайна, калі яна пачыналася, пад горадам бой быў. Фашысты пусцілі танкі. І салдат гэты адзін супраць двух танкаў пайшоў. Адзін танк падпаліў, а другі падарваў. І сам загінуў. А хто той салдат, адкуль — ніхто не ведае.

— Вось і нам бы для салдата нешта... — аж дух заняло ў Наты.

— Нам нельга: мы яшчэ не гарцэры.

— Ну і што? Будзем гарцэрамі! — пачырванела Ната. — А зрабіць штосьці для невядомага салдата ї зухі могуць. Маюць права!

— Могуць, — сумна згадзілася Ніна. — Але што?

— Нічога, — паціснула плячыма Валя, — усё без нас скончылі.

— Падумаць трэба.

— Думай — не думай — помнік стаіць. — Генік папраўў акуляры.

— І магілку прыбралі, — Уладзік развёў рукамі.

— Кветкі пасадзілі, — уздыхнула Валя. — Без нас...

— Ну дык што ж? А мы ля магілкі можам бярозку пасадзіць. Нават дзве, паабапал.

— Вой, Натка, як добра! Валя чмокнула сяброўку ў шчаку. — А калі падрасцём, створым спецыяльную групу і будзем шукаць усё пра салдата. Пра таго, які загінуў за наш горад, за нас. Хоць цэлае жыццё будзем шукаць, але ўсе-ўсё чысценька пра яго даведаемся! І хто ён, і адкуль, і дзе вучыўся, і якія ў яго былі сябры...

— Чаго чакаць? Чаго чакаць? — занепакоіўся, загарэўся Генік. — Хіба мы цяпер малыя, га? Ты малая? Я малы! Зараз рабіць трэба, зараз!

— Малайчына, Ната, добра прыдумала!

— Цяпер яны прымуцца.

— А на чым прывезці? Хто дапаможа? — спытаў асцярожна хтосьці. — Самім нам цяжкавата будзе...

— Можа давайце зробім так... — Ната нахілілася да сяброў і нешта горача зашаптала. — Згодны?

— Згодны! Табе быць камандзірам.

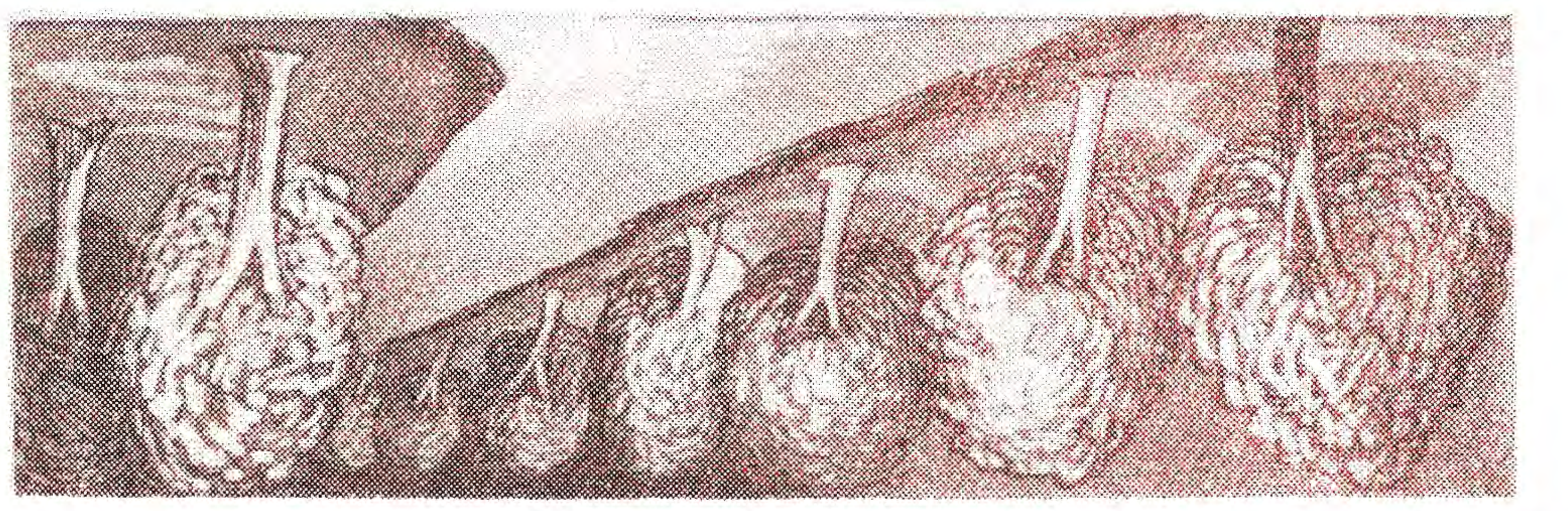
— Гэта будзе наша першая баявая аперацыя.

Вечарам ля аднаго з уваходаў новага шматпавярховага дома сабралася шмат жыльцоў. Многія трымалі ў руках нейкія таямнічыя запіскі. Усе гаманілі.

— І нам білецік з позвай у паштовую скрынку кінулі...

— І мы атрымалі. Ад каго — невядома. Замест подпісу ў канцы літары незразумелыя: „СГЗ“.

— Хто б ні арганізаваў, а справа вартая, — захваляваўся раптам стары доктар. — Таму я пытаю вас: чаму ж мне не далі білеціка? Усім далі, а мяне абышлі. Чаму, я пытаю вас? Я ж франтавы афіцэр, калі хочаце. Маёр...

— І мяне не запрасілі. А мае ж сыночкі таксама недзе... — бабуля з пятай кватэры выцерла краем хусцінкі вочы. — А я ўсё роўна прыду! Прыду і з усімі працаваць буду!

Наткіна мама хіценька ўзяла запіску і ў кватэру пайшла. Паклала шматок паперы побач з разгорнутым сшыткам дачкі і чамусьці ўсміхнулася.

Назаўтра раніцою хлопчыкі і дзяўчынкі сабраліся ля першага ўваходу роўна а палове дзясятай. Амаль усе з гэтага дома. І некалькі чалавек з суседніх дамоў.

А калі з рыдлёўкамі ў руках паявіліся дарослыя, дзеці сталі ў рад і замерлі па стойцы „смірна“.

Ната, адбіваючы крок, падышла да старога доктара і, прыклаўшы руку да брыля хлапечай шапкі, далажыла:

— Таварыш маёр! — Ната пракаўкнула даўкі камяк у горле. — Запіскі пісалі мы: СГЗ — спецыяльная група зухаў. Група гатова да акцыі.

Былы маёр прыклаў руку да капелюша. А пасля павярнуўся і нечакана гучным голасам загадаў:

— У калону па двое станавіся!

І калона рушыла да магілы невядомага салдата. Наперадзе крочылі Ната і былы франтавы афіцэр, стары доктар. Побач з дарослымі, нагу ў нагу, крочылі зухі.

Толькі малому Янку цяжкавата было ступаць крок у крок з усімі, і ён ухапіўся за цёплую руку Націнай мамы.

Падвечар ля помніка воіну з'явіліся спрытныя бялявыя бярозкі. Не дзве, а два доўгія рады. Яны ўтварылі алею. Алею Невядомага Салдата.

Пакуль невядомага.

ПАГЛЫБЛЯЙ СВАЕ ВЕДЫ

С. Іваноў

СЯРЭДЗІНКА ЛЕТА

Цішыня. Стаю босы па калена ў ліпеньскай траве. Над галавой нерухома плыве белае воблачка. Семнаццаты дзень ліпеня, самая сярэдзіна лета. Цішыня. Рэчкі не чуваць — надта ж спакойная. І ветру не чуваць.... І не чуваць таго самалёціка, што крэсліць белы след па нябеснай цвердзі — вышэй воблака і вышэй усяго. Цішыня. І самы моцны тут гук — удары майго сэрца: секунда, секунда, секунда.

Кажуць, вакол вялікіх гарадоў палявыя кветкі зрабіліся ледзь не рэдкасцю. Асабліва званочкі... Тут іх колькі хочаш! І ўдосталь рамонкаў, пастушай сумкі, і львіная пашчы, і кроплевых ярка-жоўтых кветак калгану — лекавай травы.

„Лекавай травы...“ Я напісаў гэтыя словы і задумаўся. Бо няма на свеце лекавых раслін! Гэта поможа хутчэй зажывіць падрапаны палец, настойка з гэтага супакоіць боль галавы, а тое трэба запарыць замест чаю і на ноч — прастуду як рукой...

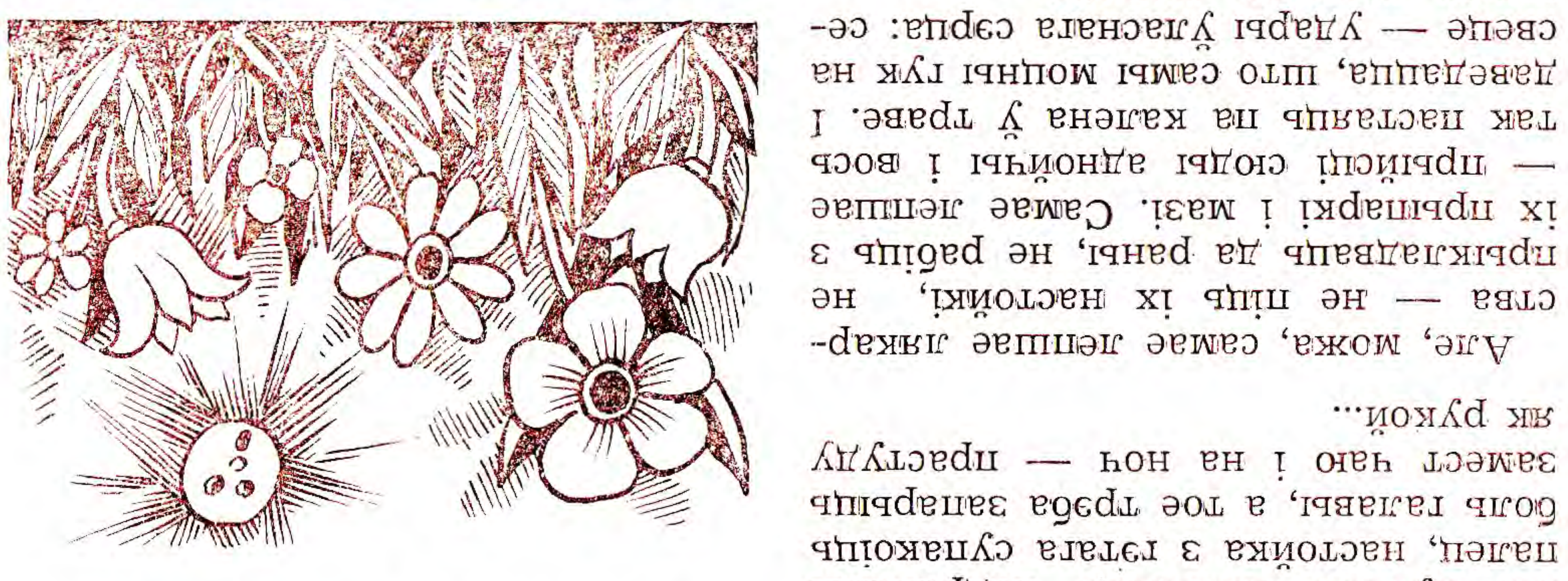
Але, можа, самае лепшае лякарства — не піць іх настойкі, не прыкладваць да раны, не рабіць з іх прыпаркі і мазі. Самае лепшае — прыйсці сюды аднойчы і вось так пастаяць па калена ў траве. І даведацца, што самы моцны гук на свеце — удары ўласнага сэрца: секунда, секунда, секунда...

Просты цуд ліпеньскага луга — сінява, зеляніна, кветкі, сонца. Такое звычайнае ўсё і такое неабходнае нам. І такое крохкае... Так, крохкае. Цяпер ужо мы добра ведаем, што цуд ліпеньскага луга трэба берагчы.

Берагчы... Як? У запаведніках? Што ж, добра і гэта. Але ж кожную рамонку не пасадзіш пад замок, і кожны ручай не схаваеш за агароджу. Ды і няма патрэбы. І нават крыўдна: ці ж мы дзікія звяры ці браканьеры, каб бяздумна збіваць палкамі званочкі ці кідаць у ручай страшныя банкі ад кансерваў? Мы хочам сябраваць і з гэтым ручаём і са званочкамі... Родная прырода, мы любім цябе, мы не зможам ды і не хочам жыць без тваёй добрай дапамогі.

Дыхай спакойна, ліпеньскі луг! Спакойна плыві ў сіняве белае воблачка. Мы, людзі, — твае верныя памочнікі, абаронцы і сябры.

А той, хто яшчэ не стаў такім, хай становіцца як найхутчэй!

(Працяг са стар. 5)

Залатыя рукі!

— Мы не ўмеем.

Зіна разгарнула корт на сваім стале.

— Сукенкі лялькам шылі?

— Шылі, — засмяяліся дзяўчаткі.

— Дык і кашулю пашыем. Я сабе ўсё сама шыю — і рукамі, і на машыне.

* * *

На гэты раз дзяўчаткі не ішлі да дзядзькі Івана, а беглі. Пад пахай у Галі шамацеў акуратна загорнуты ў паперу пакунак. Ім не цярпелася хутчэй праверыць якасць сваёй работы. Праўда, самі яны б не асмеліліся б рызыкаваць дзедавым кортам, каб не іхні рашучы камандзір Зіна.

Пераступіўшы парог, Галя адразу запытала:

— Не прыехаў яшчэ?

— Не, — кіўнуў галавою дзядзька Іван, зразумеўшы, пра каго ідзе мова.

— Паспелі! — узрадавалася Галя і падала дзядулю пакунак.

— Кашуля? — пацікавіўся стары, беручы ў рукі пакунак. — Так скора!

— Памерайце, дзядуля.

І калі ён пераадзеўся, дзяўчаткі аж заскакалі вакол яго. Ніводнай хібы не кінулася ім у вочы. Кашуля сядзела роўна і гладка, нібы гэта была работа лепшых майстроў справы.

— Колькі ж хоць за работу ўзялі? — пацікавіўся дзядзька Іван. — Мне ж з вамі разлічыцца трэба.

— Ніколечкі, — адказала Галя.

— Гм... жартуеце...

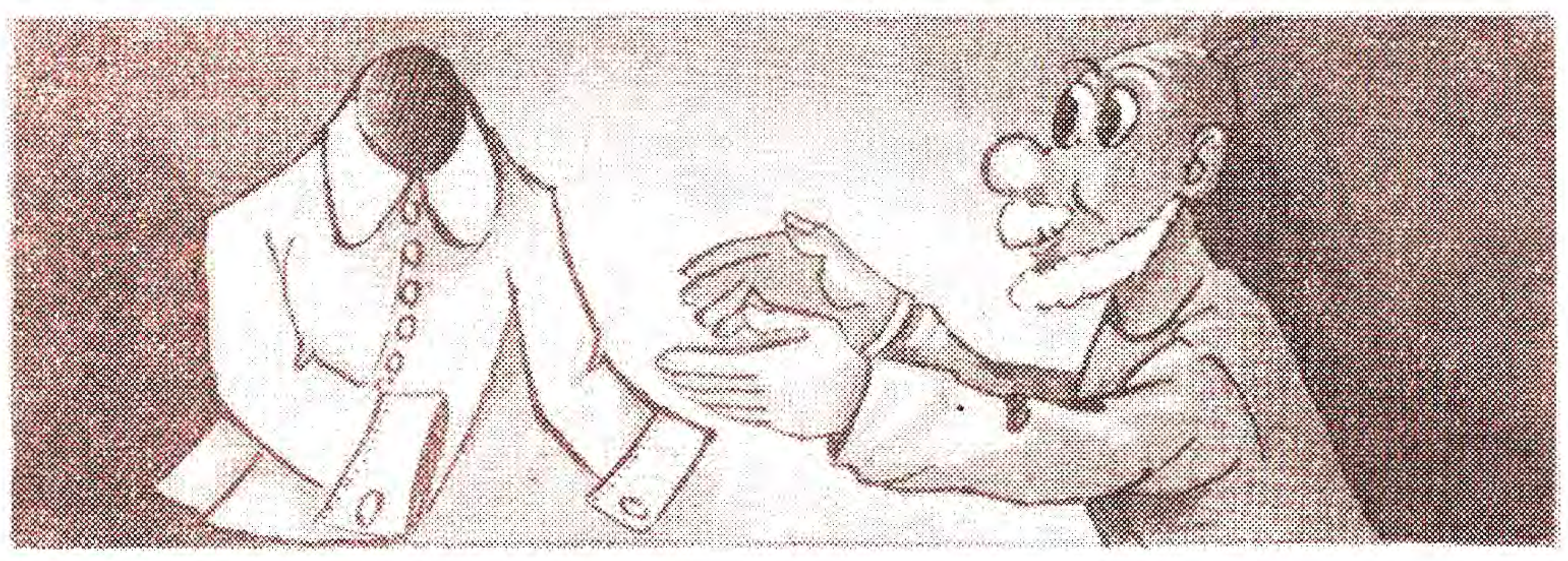
— Без жартаў, дзядзька Іван. Гэта мы самі пашылі.

— Самі? — не паверыў дзядуля.

— Але, самі, — пацвердзіла і Вера. — Мы і наш камандзір Зіна, — і цяпер яна пачырванела ўжо не ад сарамлівасці, а ад гонару.

— Ну, не казаў я — залатыя рукі! Гэта ж такі падарунак к сынаваму прыезду. Дзякую, дачушкі-сакатушкі.

Дзядзька Іван бадзёра тупаў па пакоі ў новай кашулі, а Галя і Вера не маглі нацешыцца з сваёй сапраўднай выдатнай работы.

ФАЛЬКЛОР

Ад Антаніны Лясоты, 1901 г. нараджэння, вёска Цісоўка гм. Міхалова, якая цяпер жыве ў Беластоку, запісаў у студзені 1979 г. Мікалай Гайдук, мелодыю расшыфравала Людміла Панько.

ВЕСНАВАЯ

Ходзіт бусял па балоці,
галубка па хаці.
Пытаецца сын мацеры:
— Каторую браці?
Пытаецца сын мацеры:
— Каторую браці?
Ой, чы тую багатую,
што харашэ ходзіт,
ой, чы тую сіротаньку,
што работку робіт?
Ой, чы тую сіротаньку,
што работку робіт?
— Ой, ні зважай, мой сынаньку,
што харашэ ходзіт,
а сам зважай, людзей пытай,
чы работку робіт.
А сам зважай, людзей пытай,
чы работку робіт.
Ой, ні зважай, мой сынаньку,
што тонка ў станочку,
а сам зважай, людзей пытай,
чы вытча сарочку.
А сам зважай, людзей пытай,
чы вытча сарочку.
Ой, ні зважай, мой сынаньку,
што ручанькі тлусты,
а сам зважай, людзей пытай,
чы памые хусты.
А сам зважай, людзей пытай,
чы памые хусты.
Ой, ні зважай, мой сынаньку,
чы галоўка гладка,
а сам зважай, людзей пытай,
чы мецёна хатка.
А сам зважай, людзей пытай,
чы мецёна хатка.
Ой, ні зважай, мой сынаньку,
што высока ростам,
а сам зважай, людзей пытай,
чы вырабіт кросна.
А сам зважай, людзей пытай,
чы вырабіт кросна.

АД СЯРПА ДА КАМБАЙНА

Ад сярпа да камбайна раздзяляе нашых сялян шлях усяго ледзь 35-гадовы. Начальнік гміны ў Дубічах Царкоўных, Мікалай Чыквін, сялянскі сын з гэтай жа вёскі, калі запытаў я яго, у чым ён бачыць самае вялікае дасягненне сваіх сялян-землякоў у пасляваенны перыяд, адказаў мне:

— Перш за ўсё ў тым, што нашы сяляне з каня пераселі на трактар, а пакінуўшы серп, перайшлі на снопавязалку і камбайны.

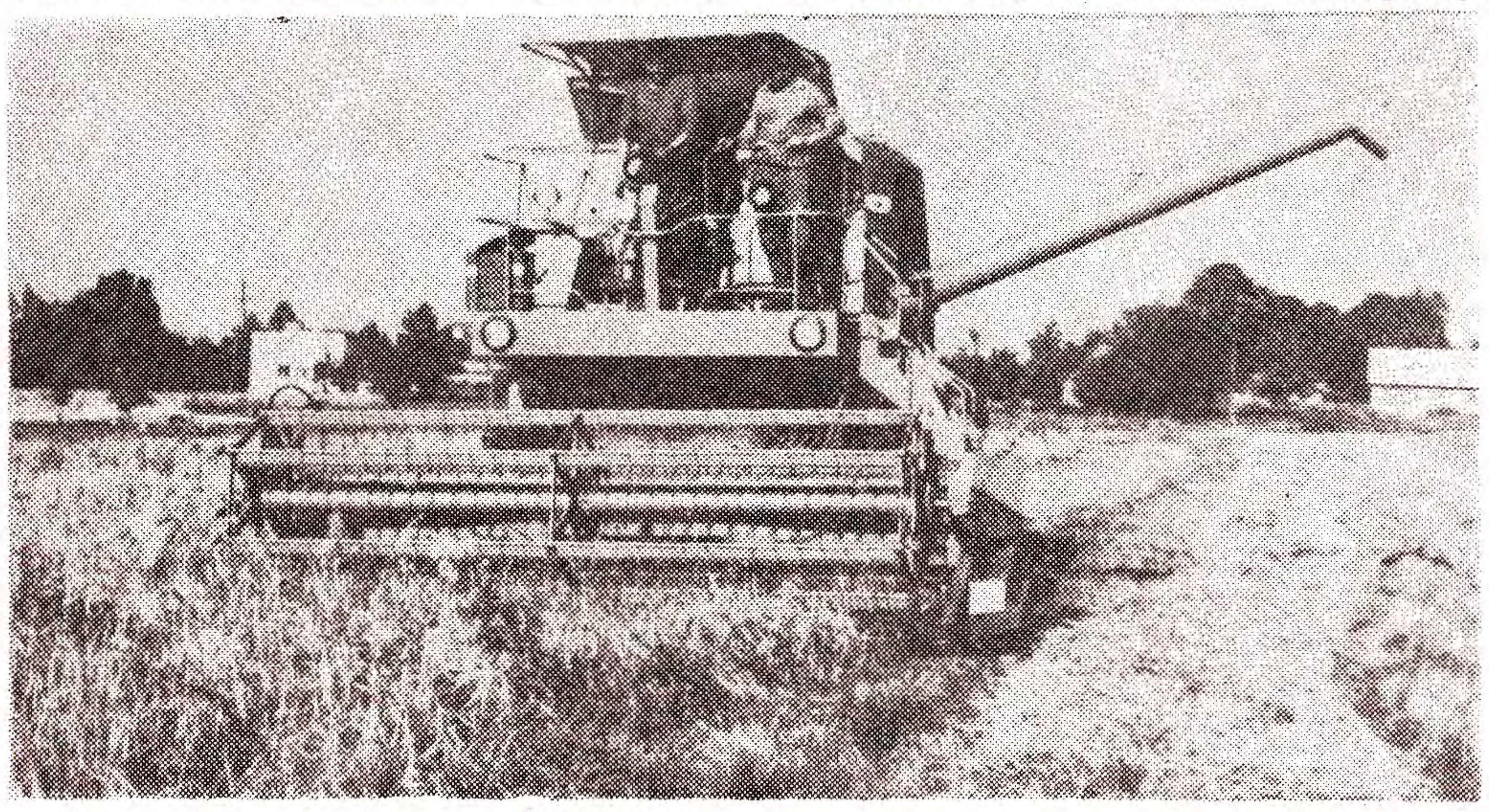
І гэта праўда, ды не толькі ў адносінах да адной гміны, якую прадстаўляе Мікалай Чыквін. Такія самыя перамены здзейсніліся і ва ўсёй Беласточчыне. Вось усплывае ў памяці такі абразок: год, здаецца, быў 1949, значыць, 30 гадоў таму назад. Старшыня мясцовага ГСу прывёз прыдзелены ім трактар, маленькі 25-конны чэшскі трактар. І людзі з цэлай вёскі збегліся, каб хаця здалёк пагладзець на гэтае дзіва, што можа замяніць каня. Некаторыя цёткі крадком хрысціліся, а разумнейшыя дзядзькі тут жа і прарочылі: **„Калі пусціш такога чорта на поле, то і хлеб вілкамі есці будзеш“.**

Праз некалькі гадоў, калі паслалі трактарыстаў у адну вялікую вёску, якая знаходзіцца між Кляшчэлямі і Мілейчыцамі, каб правялі дрэнаж зямельных угоддзяў, бабы з гэтай вёскі, забраўшы з сабой дзяцей, паклаліся ўпоперак дарогі і не пусцілі „гэтай нячыстай сілы“ на свае поле.

А цяпер... цяпер трактары, снопавязалкі, сеўнікі, капалкі, касілкі, растрасальнікі, апырсквальнікі, заграбалкі, камбайны... усёцэла авалодалі вёскай. Каб зааралі, пасеялі і скасілі, сяляне перш за ўсё звяртаецца да сваёй мясцовай спулдзельні сельскагаспадарчых гурткоў. Вядома, па-рознаму бывае з паслугамі гэтых СКРаў, але без іх зараз нельга нават уявіць сабе працы на гаспадарцы.

Вось тыповы абразок. Сонечны чэрвеньскі дзень. Раніца, трава яшчэ блішчыць расой. Кантора базы сельскагаспадарчых машын, якая памяшчаецца ў старым бараку, яшчэ закрыта, бо кіраўнік яе, жыхар гэтай жа вёскі, прыдзе на работу праз паўгадзіны, значыць а 7-ай, але сяляне ўжо чакаюць, цэлым натоўпам абступілі закрытыя дзверы. Прыйшлі за касілкамі, перш за ўсё за ратацыйнымі, бо яны болей спраўныя, хутчэй і дакладней косяць.

Праз тыдзень зноў давялося мне наведаць гэтую базу. На гэты раз сяляне

просяць, каб механізатары ратавалі іх бульбу ад каларадскага жука. Кіраўнік базы цярпліва паясняе, што ёсць раней апрацаваны план паслуг, што трактарысты ведаюць, калі і да каго абавязаны ехаць, але сяляне не адступаюць: „Што там план! План планам, але, пане кіраўнік, прышліце апырсквальнік да мяне, бо, далібог, праз два дні на бульбе астануцца адны бадылі!“ Аднačасова звоніць тэлефон. Ён аж ахрып ад скаргаў і просьбаў. На гэты раз нейкая жанчына напала на кіраўніка, што трактарысты паўдня прасядзелі на полі і нічога не зрабілі.

— Хто вам гэта сказаў? — узлаваўся кіраўнік. — Я быў асабіста з гэтымі трактарыстамі. Працавалі яны, пакуль хапіла хімікатаў...

Слухаю ўсё гэта і думаю: як далёка зайшлі мы ў пераменах, як змяніліся адносіны нашых сялян да сельскагаспадарчай тэхнікі, да апрацоўкі зямлі, да арганізацыі працы ў гаспадарцы. Без машын сельскагаспадарчых гурткоў што варты былі б зараз сялянскія рукі?

І тут крыжуюцца справы нашых сялян са справамі спулдзельняў сельскагаспадарчых гурткоў. Старшыня ваяводскага саюза гэтых гурткоў, **Мар'ян Кукля**, неаднойчы заяўляў мне, што між імі і сялянамі няма супярэчлівых спраў. Ваяводскі саюз сельскагаспадарчых гурткоў з'яўляецца сялянскай арганізацыяй і першым яго абавязкам, адзначаў Мар'ян Кукля, з'яўляецца лепшае абслугоўванне жыхароў вёскі.

Каб гэтага дабіцца, СКР-ы кожны год наладжваюць сацыялістычнае спаборніцтва. Спаборнічаюць між сабой цэлыя брыгады і асобныя рабочыя. Змагаюцца за ганаровае званне і знак **„Перадавік сацыялістычнай працы“** або **„Брыгады сацыялістычнай працы“**. Удзельнічаюць таксама ў конкурсах **„Найлепшы трактарыст“**, **„Найлепшы механізатар“**. спаборнічаюць за званне **„Найлепшы працаўнік базы сельскагаспадарчай тэхнікі“**, прымаюць каштоўныя грамадскія і прадукцыйныя абавязацельствы, вартасць якіх за мінулы год, для прыкладу, ацэнена была на амаль 57 тысяч злотых.

Працу трактарыстаў у спулдзельнях сельскагаспадарчых гурткоў да лёгкіх не залічыш. Ці дождж, ці спёка — заўсёды пад адкрытым небам. А тэхніка псуецца, людзі злуюцца, кожны хацеў бы атрымаць машыну ў першую чаргу.

І таму трактарысты ўцякаюць з СКРаў. Іх ахвотна прымаюць будаўнічыя або меліярацыйныя прадпрыемствы. Тэхніка астаецца без людзей. У Сухаволі, для прыкладу, якая за мінулы год заваявала першае месца ў міжгурткоўскім спаборніцтве, гэту праблему вырашылі так, што свабодныя трактары аддалі ў карыстанне гаспадарам, якія абавязаны за аплатай рабіць паслугі сваім суседзям. Конь сыты і аброк цэлы. Такі гаспадар-трактарыст абавязаны раз у тыдзень разлічвацца ў сваёй базе з працы ў сябе і ў іншых сялян. Проста, праўда?

А ўсё, што спрыяе працы селяніна, трэба нам вітаць з прызнаннем, бо цяпер вось жніво, а зараз будзе пасяўная, затым уборка бульбы і буракоў, ды асенні сенакос... Калі мы ўжо пераселі з каня на трактар, дык што ж, ганяць ім трэба круглы год.

Віктар Рудчык
Фота аўтара

СКРы апрацоўваюць дзяржаўную зямлю і разводзяць жывёлагадоўлю. У аўчарні ў Гуранах, якая належыць СКРу ў Шудзялаве, гадуюць амаль 1500 авечак.

зброю і жыхары Плюціч, Гусакоў і іншых вёсак. І стала ціха там.

Краіна патрабавала кадраў, адданых людзей. Осіп Юзвюк падаўся на службу ў Бельск. У гадах 1949—1953 ён сакратар гміннага, а пасля павятовага праўлення Сялянскай самапомачы. Пазней працуе ён 2 гады ў Павятовым камітэце ПАРП у Бельску, а ад 1 снежня 1953 года аж да сёння ў спулдзельчасці на розных адказных пасадах. Ад 1 кастрычніка 1975 года з'яўляецца ён кіраўніком масарні ў Орлі. Гэта прадпрыемства пад яго кіраўніцтвам добра выконвае свае заданні. Працуе тут 22 асобы.

Осіпу Юзвюку цяпер 58 год. Вядомы ён у асяроддзі як сумленны, справядлівы і аднačасова сціплы чалавек.

Цяпер ён з'яўляецца сакратаром ПОП у ГС у Орлі. Яго працу і паставу ацанілі ўлады. У 1972 годзе ўзнагароджаны ён быў Залатым Крыжам Заслугі, а ў бягучым, 8 мая, атрымаў ён у Беластоку Кавалерскі Крыж Ордэна Адраджэння Польшчы.

М. Хмялеўскі
Фота М. Шаховіча

Ніна Мушынская
Заручаньня з песняй

ПАД РАЗВАГУ ГП БГКТ

Год 1978. Спяваць не магу. Вырашыла паставіць п'есу. Выбрала „Суседку“. Пачалі рэпетыраваць. Удзельнікі: Марыя Лукошык, Наталля Савіцкая, Славак Самойлік, Вільдовіч і я. Ішло цудоўна.

ГП БГКТ паведаміла, што 7 лютага арганізуе ў тэатры прафсаюзаў у Беластоку агляд сваіх калектываў. Прапанавала пачаць канцэрт „Сходам гуртка вясковых гаспадынь“. Калектыў згадзіўся вельмі ахвотна. Толькі пан Копа крыху крывіўся. Пайшло добра. Зала ажывілася. Паасобныя куплеты ўзнагароджвала воплескамі, так што трэба было спыняцца і чакаць, пакуль гледачы перастануць пляскаць.

Перад гэтым канцэртам калектыў быў на фальклорным аглядзе ў Моньках. Я не ездзіла, здароўе не дазволіла.

Рыхтаваліся да канцэрту ў кавярні прафсаюзаў у Беластоку. Зноў запрашала нас туды „Betesca“ на міжнародны жаночы дзень.

Я адчувала сябе ў гэты дзень вельмі дрэнна. У дарозе многалікія твары непажаданых асоб. Вядома, колькі нас выступае. Не трэба быць матэматыкам, каб палічыць да 12. А тут у аўтобус усё сядаюць пабочныя. Паставім гаспадароў у прыкрае становішча. Нейкі ўнутраны голас шаптаў мне, каб не выходзіла на сцэну. Інтуіцыя не падвяла. Адчувала сябе, як птушка з падрэзанымі крыламі. У маім рэпертуары было многа слоўных тэкстаў. У галаве ўсё пераблыталася. Але цягнула, карысталася карткамі. Пад канец канцэрта адышла ў глыбіню сцэны. Яшчэ момант, і ўпала б. Выклікалі хуткую дапамогу. Адвезлі да сына (жыве ў Беластоку).

Праца над п'есай не выйшла. Гэта значыць, калі ўсё вывучылі амаль на памяць, захварэў Славак. Ляжаў доўга ў бальніцы. „Суседку“ адлажылі. Узяліся за фрагмент Яновічавых „100 хвароб на аднаго чалавека“ — бах, сама захварэла. Праляжала ў бальніцы ад 9 мая да 9 чэрвеня.

11 чэрвеня ў Гарадок мелі прыехаць госці з Вялікай Бераставіцы. Пасёлак упрыгожаны. Вычышчаны ўсе вуліцы, панадворкі. Урачысты настрой. Адчувала я сябе вельмі добра, вырашыла ўдзельнічаць у канцэрце.

На канцэрце, як заўсёды ў Гарадку, было вельмі многа публікі. Гаспадары і госці не шкадавалі рук, пляскалі горача. А мы рабілі ўсё, каб ім спадабацца.

Лета было агіднае. Мокрае, халоднае. Быў народны фэстын у Гуранах. Выступалі разам з беластоцкімі „Каласкамі“. Наш калектыў у поўным парадзе, а „Каласкі“ скромненька. Было іх некалькі асоб з канферанс'е, які расказвае анекдоты і сам з іх смяецца. А ўсмешка ў яго імпазантная, вельмі прыгожа вышчарае зубкі. Да таго спявае і танцуе. Не тайна. Янка Крупа.

Пагода была пераменная. Калі выступалі „Каласкі“, свяціла сонца. Свяціла яно і нам, але толькі на пачатку. Канцэрт закончылі пад парасонамі. Народу было многа. Каб не гэтая паскудная пагода, фэстын быў бы вельмі ўдачны.

Вяртаючыся, спыніліся ў лесе. Ніна Цыванюк вышнапрыла адкульсьці бутэльку жытняй. Хмялеўскі паваражыў, пашаптаў і таксама выцягнуў з-пад палы „гаручае“. Добра, бо холад пачынаў дабірацца да касцей.

21 кастрычніка ў гарадоцкім Доме культуры адбылося цудоўнае мастацкае мерапрыемства п.з. „Ваяводская біржа забавы“. Было вельмі многа калектываў. Кожны, пасля кароткага выступлення на сцэне, наладжваў латок, прадаваў за жэтоны тавар: кветкі, паштоўкі, малюнкі, розныя значкі і г.д., заахвочваючы пакупнікоў гумарам, вершам, песняй, тым, што хто найлепш умеў. Хто назбіраў найбольш жэтонаў, той займаў найлепшае месца і атрымліваў найвышэйшую ўзнагароду. Цікава, праўда? Ці не варта вам, Галоўнаму праўленню, падумаць аб чымсьці падобным?

Сардэчныя тайны

Дарагое Сэрцайка, апамяталася я, што ўлезла не ў сваё, але ўжо позна. І цяпер мушу пакутваць за сваю лёгкадумнасць. Было гэта зімой. Я сядзела з сяброўкамі ў кавярні. Да нас далучыліся мужчыны. Адзін з іх адразу звярнуў на мяне ўвагу. Мы разгаварыліся, а адыходзячы, дамовіліся спаткацца ва ўмоўленым месцы. Я пайшла, бо спадабаўся мне гэты мужчына, хоць не малады, але такі ветлівы, сардэчны. Ад таго часу спатыкаліся мы ў мяне ў хаце, бо жыву я адна. Нуртавала толькі мяне адно: жанаты ён, ці кавалер. Спытаць не адважвалася, а ён нічога аб гэтым не казаў. А падабаўся мне штораз больш і закахалася я ўжо па вушы. Тады і даведалася, што жанаты, мае трое дарослых дзяцей. Але сказаў, што кахае толькі мяне і засыпваў мяне гэтымі цудоўнымі слоўцамі. Нягледзячы на ўсё, аб чым я даведалася, я яго з нецярплівасцю чакала кожны дзень. Стаў ён мне самым блізкім. Але як жа фатальна скончылася ўсё гэта. Я зацяжарыла. Даўжэйшы час не гаварыла яму, баялася. Траціць дзіцяці не думала. Калі прызналася Геніку, ішоў ужо чацверты месяц цяжарнасці. Ён і сам ужо гэта заўважаў. Загадаў мне неадкладна ісці да лекара і перарваць цяжарнасць. Я пайшла, хоць страшэнна гэтага не хацела. Але лекар станоўча сказаў, што ўжо позна, што такая аперацыя пагражае майму жыццю. На другі дзень Генік прыйшоў да мяне. Я яму заявіла, што сказаў лекар. Тады ён накінуўся, што так доўга чакала, трэба, кажа, было адразу. Загадаў каб ішла я да прыватнага лекара. І палажыў перада мной грошы. Я ўзбурылася і выгнала яго за дзверы. Увесь вечар і ноч правяла ў слязах і вось пішу аб сваім няшчасці да цябе, проста каб выліць свой жаль. Дзіця нараджу, буду гадаваць, а яго знаць не хачу і нічога ад яго не хачу.

Ніна з Бельшчыны

Ніна! Калі б ты напісала да нас у пачатку вашага знаёмства, можа б удалося нам цябе пераканаць, што такое знаёмства не мае сэнсу, што можа вось так скончыцца, але ўжо позна. Тое, што можам табе параіць, гэта не даравацъ Геніку і, калі народзіцца дзіця, адразу падаць у суд на аліменты. Хай прынамсі маральна і матэрыяльна пацерпіць за крыўду, якую зрабіў табе.

Сэрцайка

Лічбы і факты

...першы ў Польшчы сельскагаспадарчы гурток быў заснаваны ў 1862 годзе ў Пясэчне ў Пазнанскай акрузе па ініцыятыве Юльяна Кразевіча. **(яц)**

Кансультацыя юрыста

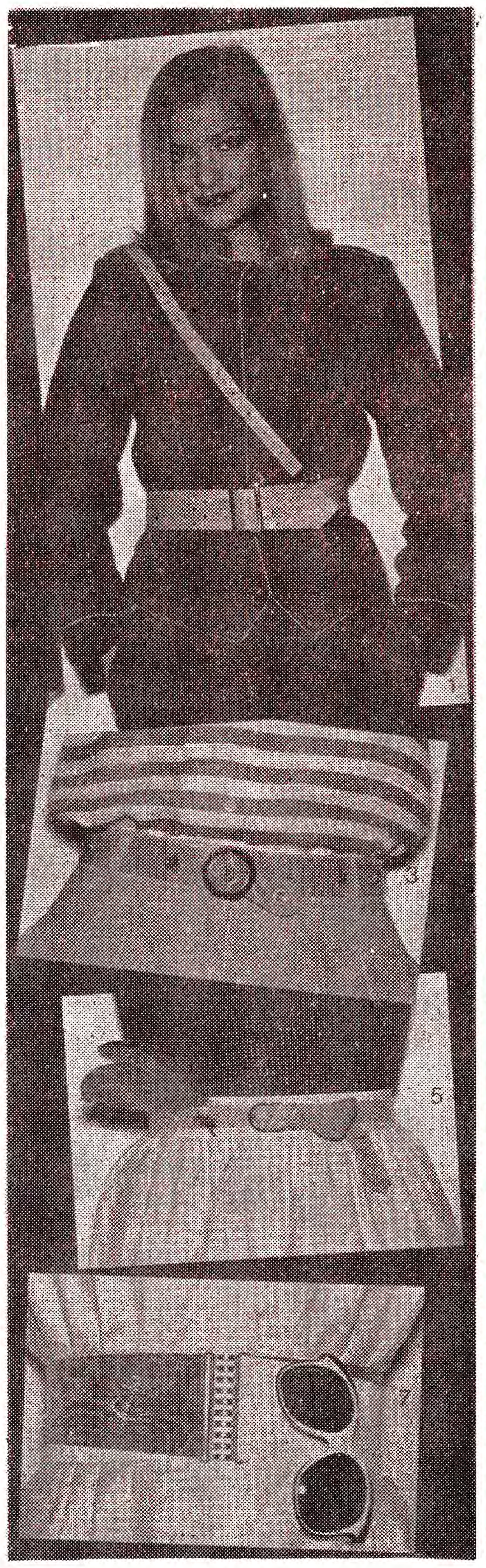
ПЫТАННЕ: І. і З. маюць пляц, які з'яўляецца ў 3/4 уласнасцю І., а ў 1/4 — З. На пляцы пабудаваны дом, у якім у адным канцы жыве І., а ў другім З. Яны хацелі б ліквідаваць супольную ўласнасць, але паміж імі няма згоды, як падзяліць пляц і дом. І. хацеў бы сплаціць З. за яго 1/4 частку. З. не згаджаецца выйсці з свайго памяшкання і прапануе падзяліць пляц і дом так, каб граніца прабягала па сцяне, якая аддзяляе іх памяшканні. Ці можа І. у сувязі з тым, што яго ўдзел у супольнай уласнасці з'яўляецца ў тры разы большы, чым удзел З., дамагацца, каб прызналі яму цэлую нерухомую маёмасць за сплатай З.? Ці можа суд падзяліць дом і пляц напалавіну?

АДКАЗ: Пры ліквідацыі супольнай уласнасці нерухомай маёмасці суд у першую чаргу павінен высвятліць, ці існуе магчымасць яе падзелу. Пры падзеле не мае значэння тое, на якія ўдзелы маюць права паасобныя супольныя ўласнікі. Пад увагу бярэцца гаспадарчая мэтазгоднасць падзелу. Калі акажацца, што падзел пляца і дома магчымы і на падзел дадуць згоду гарадскія ўлады, можа быць маёмасць падзелена і пароўну, калі якраз гэткі падзел акажацца мэтазгодным з гаспадарчага пункту гледжання. Зразумела, што пры гэтакім падзеле З. змушаны быў бы даплаціць І., паколькі атрымаў бы больш, чым яму прыслугоўвае. Калі б такі падзел быў немагчымы, або не было згоды ўладаў на падзел, суд мусіў бы прыдзяліць нерухомую маёмасць аднаму, абавязваючы яго да сплаты другому. Прытым суд не меў бы абавязку прыдзяліць маёмасць І. Прыкладам, калі б ён быў адзінокі, а З. меў вялікую сям'ю, праўдападобна, маёмасць была б прыдзелена З.

Куток практычных ведаў

МОДНЫЯ ПАЯСКІ

ВЕР-НЕ-ВЕР

Дарагі Астроне! Высылаю я вам сон, які вы друкавалі год таму назад. Я пісаў так: „Сніцца мне, што варожыць мне варожка. І гаворыць, што я хутка ажанюся з цёмнай бландзінкай. Тут паказваецца ўва сне дзяўчына, якую я нядаўна сустрэў. І варожка паказвае на яе: „Гэта будзе яна! Якія ж вы на сябе падобныя!" Астроне! Няўжо гэта праўда?" А вы адказалі мне на мой сон: „Калі гэтак сказала варожка, чаго ж ты яшчэ ў мяне, Астрона, пытаешся? Жанчыны ж заўсёды маюць рацыю". І вось гэтая дзяўчына мяне пакінула. Ад таго часу сніліся мне такія сны:

1. Нібы прыйшоў яе бацька да нас у хату, лёг на ложак і кажа: „Не перайма́йся! Усё будзе добра".
2. Нібы я ў іх хаце і расказваю сваю бяду. Выйшаў я ўжо ісці ад іх, а яе мама кажа: „Як ты так яе любіш, то ажэнішся з ёй". Я пацалаваў за гэта яе ў шчаку.
3. Быццам я ў вялікім доме. Там многа дзяўчат. Я іду да яе (бо ведаю, што яна там) і нясу гарэлку. Уваходжу ў пакой, а яна ляжыць на ложку. У яе забінтаваныя рукі. Кажа, што яна іх адмарозіла. Я гарэлку аддаў нейкім дзяўчатам, а яна мне расказвае, што атрымала новую кватэру, і я быццам тую кватэру бачу.
4. Нібы маё вяселле. Усе госці сядзяць быццам у чужой хаце, а маладой няма. Я кажу, што я не жанюся яшчэ. Усе аднак кажуць, што я ажанюся з гэтай. Гэта пра яе казалі, а я ім не веру.

А што вы, Астроне, на гэта, гледзячы па снах?

Коля

Коля! Я ўжо не раз пісаў, што Астрон не мае ўплыву на ход падзей. Ён можа нешта толькі меркаваць па снах сваіх чытачоў і падказаць адказ на гэтыя сны. У мінулым годзе не хацелася мне цябе непакоіць і таму падумаў я, што лепш для цябе будзе, калі паверыш той варожцы. Жыццё ж і так дыктуе сваё. А так наогул то сны найчасцей чытай наадварот. І тое, што не выйшла з той дзяўчынай тады, ды не выйдзе, бадай, цяпер, пацвярджаюць твае наступныя сны. Усе прадказваюць табе (у снах, зразумела), што ты не павінен пераймацца і ажэнішся з ёю. А будзе, бадай, усё наадварот. І хаця не выходзіць яна з тваіх думак, то, здаецца, здрадзіла табе ў каханні. Аб гэтым сведчыць тая яе новая кватэра. Аб сварцы паміж вамі сведчыць таксама вяселле, на якім тваёй маладой мела быць гэта дзяўчына.

Астрон

ТАЙНЫ ДРУГОЙ СУСВЕТНАЙ ВАЙНЫ

Колеў нахіліўся за ліхтарыкам і пачаў шукаць пісталет Валодзі. Гэта яго загубіла. З-за паўразбуранай сцяны мільгануў цень. Між абгарэлых дамоў гучным рэхам пракацілася некалькі стрэлаў.

Рынгель пасвяціў ліхтарыкам і ўпэўніўся, што абодва мёртвыя. Ён з адабрэннем агледзеў рану на грудзях Валодзі. Такі ўдар мог нанесці толькі добра падрыхтаваны разведчык. Цяпер ён ведаў, кім быў Колеў. І быў вельмі задаволены, што ўсё так выдатна скончылася.

Жыццё ў Кенігсбергу паступова ўваходзіла ў норму. Жыхарам, што прывыклі за гэтыя дні да грукату гармат, траскатні кулямётаў, выбухаў бомб, пажараў, дыму, гэта цішыня спачатку здавалася крыху дзіўнай. І калі б не руіны, у якіх ляжаў горад, прышэлец не падазраваў бы аб трагедыі, што разыгралася тут некалькі дзён назад.

На Самбійскім паўвостраве ўсё яшчэ абаранялася амаль двухсоттысячная нямецкая армія, а хутчэй разбітыя часці розных армій і груповак СС. Гэта былі галаварэзы, гатовыя на ўсё. У Кенігсбергу хадзілі чуткі, невядома кім пушчаныя, што неўзабаве армія прынясе на сваіх штыках свабоду гораду. Гаварылі, нібы гаўляйтэр Эрых Кох рыхтуе контрнаступленне, якое не толькі вызваліць горад, але сваім вастрыём уклініцца глыбока ў тыл савецкіх войск і адрэжа іх, знішчыць Савецкую Армію і перацягне чашу перамогі ў карысць Германіі. Але для жыхароў Кенігсберга вайна закончылася 9 красавіка 1945 года, і мала хто верыў у гэтыя байкі і цьмяныя надзеі нацыстаў, якія разбягаліся, нібы пацукі з разбітага карабля.

Рускія ўжо стварылі свой адміністрацыйны апарат, забяспечылі насельніцтва работай, наладзілі пастаўкі прадуктаў харчавання. Разбіралі барыкады і расчышчалі вуліцы, зносілі дамы, якія маглі абваліцца.

МІСІЯ ПРАФЕСАРА

У адзін веснавы дзень у кватэру дырэктара Кенігсбергскага музея Альфрэда Родэ пастукаўся незнаёмы пажылы мужчына. На парозе доктар убачыў чалавека, якому было ўжо далёка за пяцьдзесят. Ён быў у цывільным, але на плечы быў накінуты афіцэрскі шынель: вечар выдаўся халодны.

— Маё прозвішча Брусаў, — адрэкамендаваўся ён гаспадару па-нямецку. — Я мастацтвазнаўца, прафесар універсітэта...

— Так, так, ведаю, — паспешліва запэўніў яго доктар Родэ. — Я ведаю вас па выступленнях і кнігах. Рады пазнаёміцца. Калі ласка, пан прафесар, праходзьце. Прашу вас у мой кабінет, — запрасіў ён савецкага калегу. — Эма, — звярнуўся ён да жонкі, — зрабі нам кофе, — і тут жа дадаў: — зразумела, калі яшчэ што-небудзь засталося. Бачыце, пан прафесар, у гэтыя апошнія гады кофе быў у нас на вагу золата.

Прафесар Брусаў усміхнуўся і выцягнуў з партфеля бляшаначку.

— Калі ласка, прыміце гэты сціплы падарунак. Як калега ад калегі, — хутка дадаў ён, заўважыўшы, што доктар збіраецца адмовіцца. — Я таксама ведаю вас, цаню як віднага вучонага, лепшага ў свеце знаўцу янтару і як чалавека бездакорнай рэпутацыі. Я чытаў вашы артыкулы, якія лічу фундаментальнымі работамі на тэму аб янтары. У мяне нават ёсць з сабой ваша кніжка „Кенігсберг". Выдатны даведнік па гістарычных помніках гэтага горада. Каштоўная кніга, асабліва цяпер яна можа мне спатрэбіцца.

Доктар Родэ сумна ўсміхнуўся.

— Даведнік па горадзе, якога ўжо няма, — сказаў ён. — Вы ж ведаеце, што ў канцы лета мінулага года два англа-амерыканскія налёты знішчылі горад на 70 працэнтаў. Такі прыгожы горад, у якім столькі каштоўных помнікаў старадаўнасці. Усё ператворана ў руіны, згарэла, загінула. Хіба гэта не злачынства? — спытаў ён у самога сябе, але, відаць, успомніўшы, што ён гутарыць з чалавекам, саюзнікам тых, а развязалі гэтую разбуральную вайну яго суайчыннікі, ён тут жа дадаў: — Я заўсёды быў супраць вайны, якая нясе разбурэнне, галечу і незлічоныя страты ў галіне культуры. Гэтыя два налёты былі расплатай за варварскія налёты нашай авіяцыі на Англію, за бамбардзіроўку Лондона снарадамі „фау". Але чаму яны не разбамбілі прамысловых раёнаў? Завод заўсёды можна аднавіць і пабудаваць яшчэ больш сучасны, а гэты горад, у якім было столькі гістарычных помнікаў, ужо ніхто не адбудуе, ніхто не створыць каштоўных твораў мастацтва. Гэта беззваротная страта для чалавецтва.

(Працяг будзе)

САМАРОДАК

Мастак Кубел, па агульнаму прызнанню, быў безнадзейнай пасрэднасцю.

Таленту ў яго не было. Чаго няма, таго няма.

Адкінуты мастацтвам, ён перакінуўся на бухгалтэрыю. Але і тут не прыжыўся.

Не апраўдаў ён надзей і як бібліятэкар. Блытаў прозвішчы аўтараў і чытачоў.

Даволі доўга Кубел шукаў сваё месца ў жыцці. Знайшоў яго, калі нейкі пан Ручка прапанаваў яму выступаць у цырку.

— Будзеце ездзіць на роліках, — сказаў ён.

— На чым? — удакладніў Кубел.

— На роліках, — паўтарыў Ручка. — Вы ніколі не бачылі ролікаў?..

— Бачыў, але ніколі не думаў, што на іх можна ездзіць.

— Можна, можна. Заўтра і пачнем.

Першае выступленне Кубела было сенсацыйным. Ездзіць на роліках яму давялося па стале. Што ні крок, ён ляцеў са стала і зарываўся носам у апілкі. Падніма́ўся, ускарабкваўся і тут жа грукаўся зноў.

Публіка выла ад захаплення.

Пад канец выступлення ён настолькі выдыхся, што ўніфармістам давялося выцягнуць яго з арэны за ногі.

Папулярнасць Кубела расла ад прадстаўлення да прадстаўлення. Неўзабаве ён стаў гвяздом праграмы. Дастаць білет у цырк без знаёмства стала немагчыма. У горадзе толькі і гаварылі аб фенаменальным коміку на роліках.

— Цудоўны камічны талент! Фізіяномія па-зверску засяроджаная, а ногі, як са студзіны. Надзвычайнае! Вялікі самародак!

Рэцэнзенты прадказвалі яму сусветную славу.

Але прадказанні не здзейсніліся. З часам Кубел навучыўся ездзіць на роліках. На жаль, рабіў ён гэта зноў даволі пасрэдна...

Цяпер ён працуе ў таварным доме. У аддзяленні спорттавараў.

Анатоль Патэмкоўскі

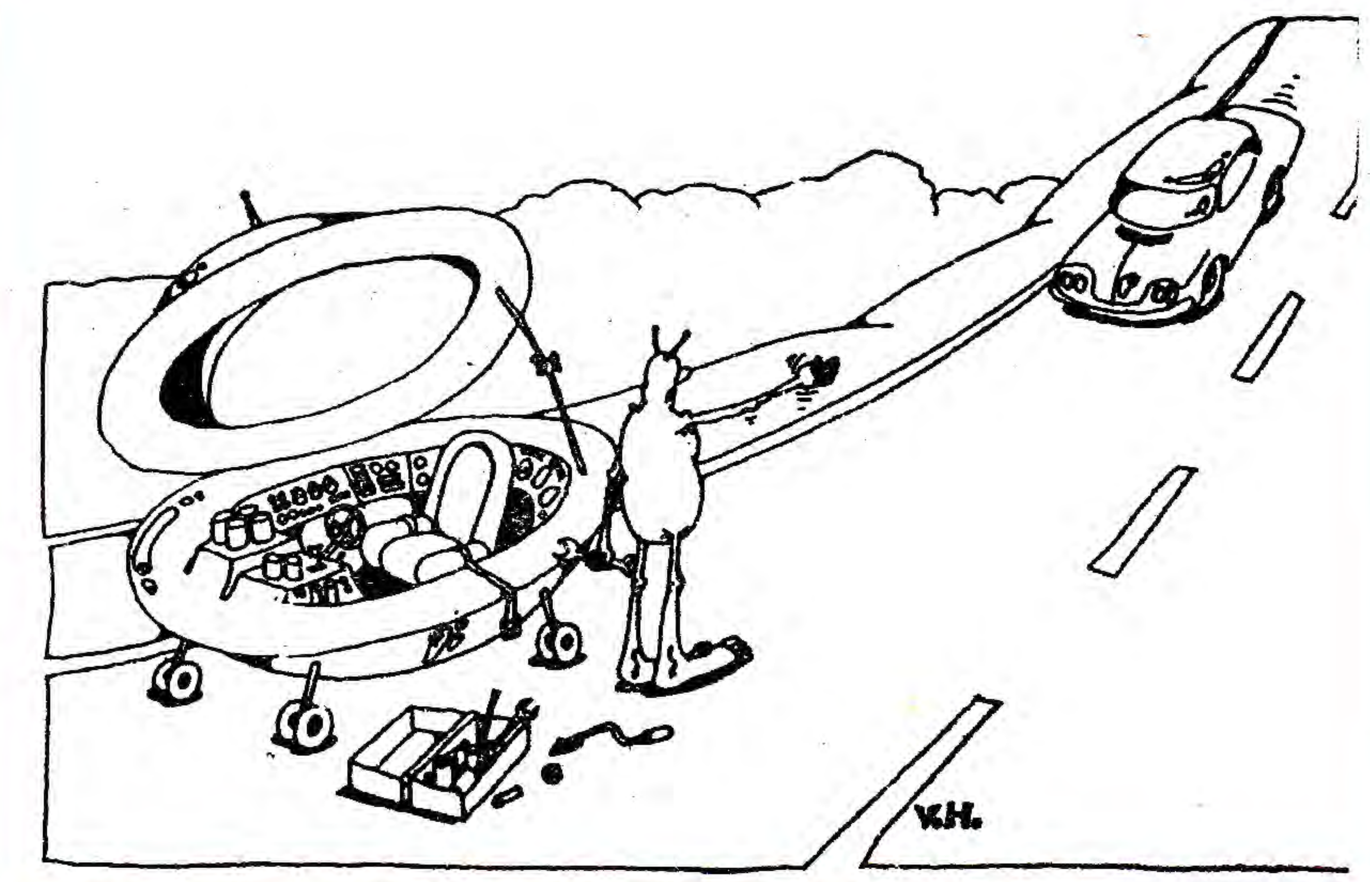

— *Здаецца, увайшлі ў слой палеаліта.*

...Яму нічога не заставалася рабіць, і ён нічога не рабіў.

НІЎКА

ТРЫМАЙЦЕ ВУХА!

Калі трымаецца-той задзіраецца

ДАЧА

Нарабіла жонка плачу:
„Пабудуй мне, — кажа, — дачу.
Не патрэбен цёплы Крым —
Мы на дачы загарым“.

Будаваць то будаваць,
Але дзе чаго дастаць?
Стаў я ездзіць, стаў хадзіць,
Выпівох у бар вадзіць —
Выпіваюць, абяцаюць,
Хоць і шыш сваё што маюць.

Мой „удалы“ падыход
Аплаціўся цераз год:
Першы сябра даў мне дошкі,
А другі — цэменту трошкі,
Трэці — лес,
Чацвёрты — латы,
Даставаў участак пяты...
І сказалі: „Што маўчыш?
Стаў па-новаму барыш!“
Першы выпіў два кілішкі,
А другі без перадышкі
Шклянкі тры перакуліў.
Вось дык піў!

Трэці сябра кажа: „Мне
Таго хопіць, што на дне!“
Ну, а дно было дзяжы.
Не кажы!

А чацвёрты — штурх у бок:
„Па Марусін паясок!“
Паяскоў тых не злічыць.
Ліць не ліць?!
І сядзіць, нібыта цвік.
А пасля пад стол
Кувырк!

Жонцы мову адняло.
Во было!
Шэпча мне:
„Што гэта значыць?“
Я ж кажу:
„Будуем дачу!..“

Кастусь Сіневіч

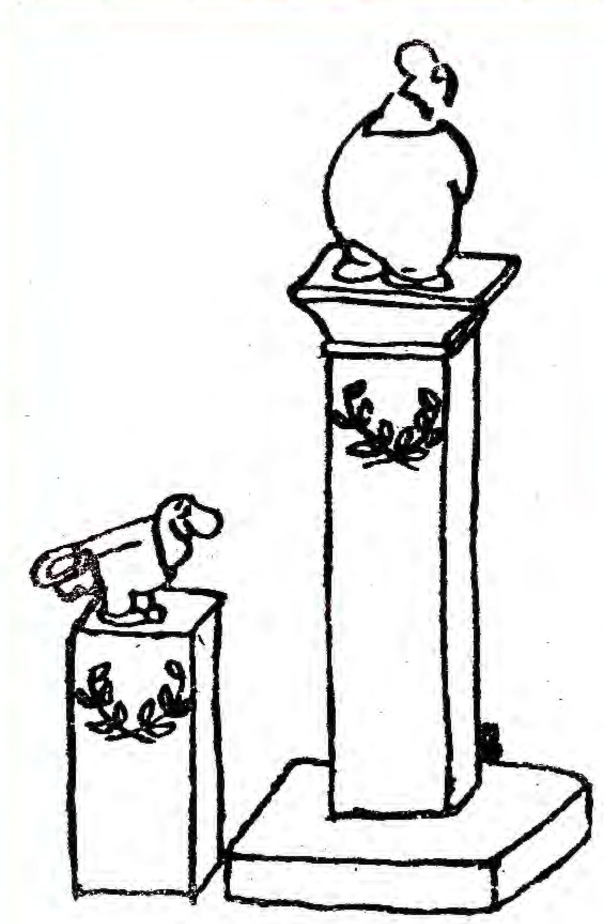
З „Весніка Задрыпоніі“

ПЕРАМОЖНАЕ ПАРАЖЭННЕ

Хоць нашы футбалісты і ўступілі з лікам 0:3, але затое пасля дакладных удараў нашых снайпераў мяч двойчы пападаў у варатара сапернікаў, тройчы трапляў у бакавыя стойкі, адзін раз у крэставіну варот і сем раз прасвісцеў над самай перакладзінай. А так званыя пераможцы за ўсю гульню змаглі нанесці на нашых варотах толькі тры ўдары.

СТАРШЫНЯ АГЛАБЛЕВІЧ ПЫТАЕЦЦА

Ці падмочвае рэпутацыю сухое віно?

Без слоў.

А ШТО ТУТ ДЗІЎНАГА?

Тата, вяртаючыся з камандзіроўкі, паслаў дадому тэлеграму: „Сустракайце“. А яе прынеслі на другі дзень пасля прыезду.

— Ды й доўга яна йшла, — абурыўся тата.

— А што ж тут дзіўнага, — умяшаўся ў размову малы Міколка. — Ты ехаў, а яна йшла, таму і адстала!

У ЗАДРЫПАТЭЛЬЕ

Кліент да загадчыка Чык-Чыкевіча:

— Зрабіце, калі ласка, левую штаніну карацейшую за правую, бо ў мяне нага...

— А скардзіцца не будзеце?

— Не, не буду.

— Тады прашу за мною. У нас вялікі выбар такіх штаноў. Хоць адзін заказчык прыстойны трапіўся.

РЭШТУ ЖОНКА СКАЖА

Пытае Кастусь кума:

— Што ты говорыш жонцы, калі прыходзіш дадому, ледзь трымаючыся на нагах, а ў кішэні пуста?

— Не ведаю, — адказаў кум, — а што трэба гаварыць?

— Трэба гаварыць: „Добры вечар“, а рэшту жонка сама табе скажа.

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

— Перадайце мне, калі ласка, гарчыцу, — звяртаецца да суседа па століку наведвальнік рэстарана.

— Яшчэ чаго! Вы, відаць, прымаеце мяне за афіцыянта?

— О не, мсье, усяго толькі за выхаванага чалавека.

*

Ён — ёй:

— Па-мойму, у апошні час вы крыху папаўнелі.

— Божа, ці ж такія рэчы гавораць даме?

— Прашу прабачэння, — зусім сканфузіўся ён, — але я думаў, што вы ўжо ў такім узросце, калі гэта не мае значэння.

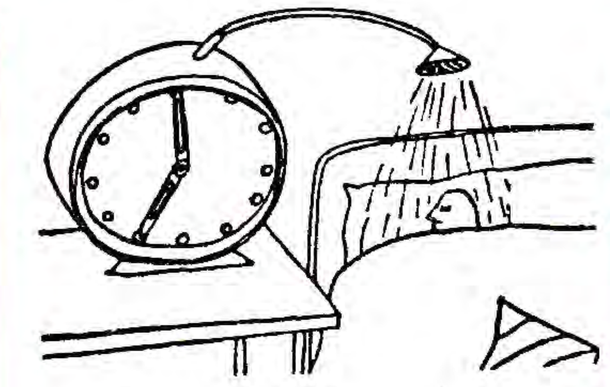
*

Раз'юшаны муж убягае ў дом і крычыць жонцы:

— Няшчасная, мне ўсё вядома!

Жонка. не трацячы прысутнасці духу, адказвае:

— Усё? У такім выпадку адкажы, калі нарадзіўся і памёр Кромвель.

Made in Zadrypanka.

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

Па просьбе З. К. з Беластока змяшчаем песню

NIEBO Z MOICH STRON

słowa: Krzysztof Dzikowski
muzyka: Seweryn Krajewski
śpiewają „Czerwone Gitary"

Jest w oczach twych
kolor nieba z moich stron,
jest uśmiech dnia,
cienie liści, które drżą.
Jest w głosie twym
echo naszych słów sprzed lat,
są szepty traw,
które giął lekki wiatr...

Więc zabierz mnie
do tamtych miejsc,
gdzie pędził czas
w rytm naszych serc,
a każdą z chwil
chciał oddać nam:
tę dla mnie, dla ciebie,
tę dla mnie, dla ciebie,
więc zabierz mnie
pod tamten dach,
gdzie pachnie chleb,
gdzie cisza gra,
a każda z nut
brzmi tylko nam...
ta dla mnie, dla ciebie,
ta dla mnie, dla ciebie, nam.

Jest w dłoni mej
miejsce na twą małą dłoń.
Jak zamknąć mam
nasze życie w klatce rąk?
Jest w myślach mych
miejsce wspomnień, które znasz,
bo często tak
gościsz w nim, często tak...

Więc zabierz mnie...

ПРАДБАЧАННЕ

— Пятро сказаў, што калі я не выйду за яго замуж, ён здурэе.

— Глупствы! Учора ён папрасіў рукі ў мяне.

— А я што казала?!

ГУМАР З БАРАДОЙ

БАБА НЕ БЯДНЯЧКА

Ідзе вуліцаю вёскі бабуля, а пад рукою боты нясе.

— Чаму, бабуню, басаногі ідзеце? — пытаюць людзі.

— Не люблю абутаю хадзіць.

— А боты навошта пад рукою?

— Каб людзі не падумалі, што я бядначка.

КУРЁЗЫ

ХТО ЁСЦЬ ХТО СЯРОД ПРЫВІДАЎ

У апошні час у англійскіх газетах пачалі сустракацца аб'явы: „Прадаецца гасцініца з усім неабходным, уключаючы прывід“. Або: „Прапануем катэдж, вядомы тым, што каля яго перыядычна з'яўляецца здань конніка“. Попыт на прывіды расце. Газета „Нью-Йорк таймс“ піша, што, калі ў Вялікабрытаніі праводзілася спецыяльнае апытанне насельніцтва, каля 6 мільёнаў чалавек заявілі, што яны сваімі вачыма бачылі прывідаў.

І вось, каб англічанам было лягчэй арыентавацца ў гэтым зборышчы духаў, там была нядаўна выдадзена кніга „Хто ёсць хто сярод прывідаў“. Яе складальнік — Джэк Хэлем, у мінулым адзін з рэдактараў „Сандэй тайм“, уключыў у свой даведнік 500 насельнікаў свету ценяў. Там можна знайсці чалавека Бронзавага веку, духаў вядомых грабежнікаў, што кончылі свой век на шыбеніцы, каралей і нават нейкага пана ў карцяжку, які з'яўляецца, як кажуць, час ад часу на адной з узлётных дарожак лонданскага аэрадрома „Хітроў...“.

СТРЫМАЎ СЛОВА

Бетховен у Дрэздэне слухаў досыць няўдалую оперу кампазітара Паера „Элеанора“. Калі пасля Паер спытаў, якой думкі Бетховен пра оперу, той сказаў:

— Ваша опера мне настолькі спадабалася, што я, мабыць, напішу да яе музыку.

І Бетховен стрымаў слова: ён напісаў на той жа сюжэт оперу „Фідэліо“.

МІЖ НАМІ

Адным для таго, каб іх зразумелі, дастаткова загаварыць, іншым — змаўчаць.